

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี
LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS BASED ON
SANGAHAVATTHU IV IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS
GENERAL EDUCATION UNDER THE OFFICE OF THE
BUDDHISM UDONTANI PROVINCE

นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

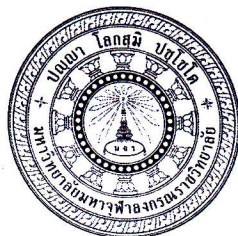
Leadership of School Administrators Based on
Sangahavatthu Iv in Phrapariyattidhamma Schools
General Education under the Office of the
Buddhism Udonthani Province

Miss Duennapat Kaewphuban

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(รศ. ดร.สำเริง ยुरชัย)

กรรมการ

(พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี
- ผู้วิจัย** : นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์**
- : พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร., ป.ธ. ๔, พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Philosophy), รป.ม. (บริหารรัฐกิจ), Ph.D. (Social Sciences), พร.ด. (การบริหารการศึกษา)
 - : ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม, ป.ธ. ๕, กศ.บ. (ภาษาไทย), กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา), พร.ด. (การบริหารการศึกษา),
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จำนวน ๑๓๗ รูป/คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซีและมอร์แกน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๐ รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .๙๗ และแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า :

๑. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุด คือ ภาวะผู้นำตามหลักทาน รองลงมาคือ ภาวะผู้นำตามหลักปิยวาจา และภาวะผู้นำตามหลักอรรถจริยา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติในระดับต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตตา

๒. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีดังนี้ ๑) ภาวะผู้นำด้านหลักทาน ควรให้โอกาสในการแก้ไขหรือปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของบุคลากรอย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรตามความเหมาะสมแต่ละตำแหน่ง ๒) ภาวะผู้นำด้านหลักปิยวาจา ควรใช้คำพูดที่สุภาพ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่บุคลากรด้วยเมตตาจิต มีความจริงใจและปรารถนาดี ๓) ภาวะผู้นำด้านหลักอรรถจริยา ควรให้การสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับตามความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในตำแหน่งงานต่างๆเพิ่มมากขึ้น ๔) ภาวะ

ผู้นำด้านหลักสภานัตตดา ควรร่วมทุกข์-ร่วมสุข แก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำ ควรควบคุมอารมณ์ตนเองในการปฏิบัติตัวกับบุคลากรและผู้อื่น ควรร่วมปฏิบัติงานต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง และควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมกับบทบาทผู้นำ

Thesis Title : Leadership based on Sangahavatthu Dhamma IV of the Administrators in Phrapariyatti Schools (General Education) under the Office of Buddhism, Udonthani Province

Researcher : Miss Duennapat Kaewphuban

Degree : Master of Arts (Buddhist Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakhru Samothankhetkanarak, Dr., Pali IV, B.A. (Religion), M.A. (Philosophy), M.P.A. (Master of Political Administration), Ph.D. (Social Sciences), Ph.D. (Educational Administration)

: Asst. Dr. Theerasak Bungmoom, Pali V, B.Ed. (Thai), M.A. (Counseling Psychology) Ph.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : March 8, 2019

Abstract

The aims of this research were: to study the leadership and suggestions to improve the leadership of the administrators based on Sangahavatthu dhamma IV (*saṅgahavatthu*, bases of social solidarity) in Phrapariyatti schools under the Office of Buddhism, Udonthani province. This study used the mixed research methodology to collect the data from 137 samples, selected by the method of Krejcie & Morgan, including the administrators and teachers in the schools and from 10 targeted informants selected by the purposive sampling. The research tools used in this study were a questionnaire with its reliability value of .97 and the structured interview. The statistics used in this study were: Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) The mean scores of the leadership of the administrators based on Sangahavatthu dhamma IV in Phrapariyatti schools under the Office of Buddhism, Udonthani province were rated at a high level in both overall and studied aspects. The highest can be seen in the aspect of ‘leadership based on generosity principle (*dāna*)’, followed by that of ‘leadership based on kindly speech (*piyavācā*)’, ‘leadership based on useful conduct (*atthacariyā*) and equality consisting in impartiality (*samānattatā*) respectively.

2) The suggestions to improve to improve the leadership of the administrators based on Sangahavatthu dhamma IV in Phrapariyatti schools under the Office of Buddhism, Udonthani province are as follows: 1) in regards to the leadership based on generosity, the administrators should give the opportunity to correct the mistakes of personnel with flexibility according to the situation, they should promote the development of knowledge for personnel as appropriate for each position; 2) in regards to the leadership based on kindly speech, the polite speech with encouragement, loving kindness, sincerity and good wishes should be used with the personnel; 3) in leadership based on useful conduct, the promotion adjusted to the ability of the personnel should be made and the personnel development for different positions should be organized; 4) in leadership based on equality consisting in impartiality, the administrator should solve the problem together with their colleagues, be a good model that is suitable to the role of the leader position, be able to control their emotion while working with the personnel and the others and work constantly with their capacity.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น ก็ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก พระครูสมุณเฑาะว์คณารักษ์, ดร., ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และตรวจสอบแก้ไขตลอดเวลาในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ และได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณท่านทั้งสองเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในการให้คำแนะนำและแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ ยุรัชัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่แนะนำแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอขอบพระคุณ ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว, พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร., ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ, ผศ.ดร.ประยูร แสงใส และ ดร.สุนทร สายคำ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องทั้งในด้าน ภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ช่วยให้คำแนะนำแก้ไขให้สมบูรณ์และสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ศึกษาที่ผ่านมา

ขอนอบน้อมบูชา องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีพระคุณอันประเสริฐ ขอสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ ผู้ให้กำเนิดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอบูชาคุณบิดา มารดา คุณครูบาอาจารย์ และขอขอบคุณท่านผู้มีอุปการคุณทุกๆ ท่านที่ได้ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจให้กับผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่งเสมอมาตลอดระยะเวลาที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยนี้จนประสบผลสำเร็จได้อย่างดียิ่ง

เดือนนพัตถ์ แก้วภูบาล
๙ มกราคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ หลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ๔	๒๔
๒.๓ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ๔	๒๘
๒.๔ ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	๓๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการ	๕๑
๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๕๑
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย	๕๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๓
๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของการวิจัย	๕๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๗
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๗
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๗
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๕๙
๔.๑ ข้อมูลทั่วไป	๕๙
๔.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	๖๐
๔.๓ ข้อเสนอแนะ	๖๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๖๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๗

	๗
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๑
บรรณานุกรม	๗๓
ภาคผนวก	๗๘
ภาคผนวก ก. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๗๙
ภาคผนวก ข. รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๘๙
ภาคผนวก ค. หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๙๑
ภาคผนวก ง. สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)	๙๗
ภาคผนวก จ.	๑๐๒
	๑๐๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากกล่าวถึงเรื่องของภาวะผู้นำ ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นของสังคมในปัจจุบัน ในการบริหารองค์กรหรือหน่วยงานให้ดำเนินไปในทิศทางที่กำหนด ภาวะผู้นำดังกล่าวนี้อาจมองได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมกำหนดให้เป็นไป ความเป็นผู้นำเป็นหน้าที่หนึ่งในหลายๆหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ คือจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร นักทฤษฎีหลายท่านได้สร้างแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้หลายประการ อาทิ **เลนซิส ลิเคอร์ท (Rensis Likert)**^๑ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการซึ่งผู้นำจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับความคิด ความคาดหวัง ค่านิยม และความสามารถในการติดต่อพบปะ เจรจาของบุคคลและที่จะต้องไปเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้นำต้องแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เห็นว่าสนับสนุนในความสามารถของเขา **พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)**^๒ กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงคุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม **สาคร สุขศรีวงศ์**^๓ ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงความสามารถของผู้นำในการทำใ้บุคคลอื่นปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

จากแนวความคิดของนักทฤษฎีทั้งสามท่านจะเห็นได้ว่าการบริหารในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะหลายอย่างจึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดีมีสมรรถภาพหรือศักยภาพ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมความสามารถในการบริหารการจัดการ ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชนและ

^๑ Rensis Likert, *The human Organization*, (New York: Mc Graw Hill, 1967), p. 172.

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕.

^๓ สาคร สุขศรีวงศ์, *การจัดการ: จากมุมมองของนักบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท จี.พี.ไอ เบอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๖.

จะต้องบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ตามความมุ่งหมายในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตราที่ ๖^๔ ที่ต้องการจะจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีการบริหารแบบผู้นำมีอาชีพ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาในโรงเรียน จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นมากมาย และสามารถสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้กับองค์กร มีการจัดระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ตัดสินใจได้เอง คิดเอง หากโรงเรียนมีผู้บริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ มีการเชื่อมสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมคู่กันไป เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม น้อมนำหลักธรรมและพระวินัยไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิต เกิดปัญญา สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยเผยแผ่ ปกป้องพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง และส่งเสริมสันติสุขให้แก่สังคมไทย และสังคมโลกสืบไป ด้วยเหตุนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงส่งเสริมให้วัดที่มีความพร้อมในทุกๆด้านจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และขยายชั้นเรียนในระดับสูงขึ้น เพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคม พระพุทธศาสนาและประเทศ^๕

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในปัจจุบันมีการบริหารคล้ายกับโรงเรียนสายสามัญทั่วไป แต่การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะเน้นการจัดการศึกษาด้านพุทธศาสนากับสมณะเพศ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีคุณลักษณะผู้บริหารแบบมีอาชีพมีความรู้ความสามารถสูงเพราะเชื่อว่าโรงเรียนจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ^๖ แต่เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาต้องพบกับปัญหาต่างๆมากมาย และต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างสูงในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในบางครั้งในการปฏิบัติหน้าที่อาจไม่สามารถการตอบสนองความต้องการของผู้ได้บังคับบัญชาได้อย่าง

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.sesa10.go.th> [๔ กันยายน ๒๕๕๕].

^๕ กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการปฏิบัติงานการอนุญาตจัดตั้งและขยายชั้นเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^๖ อนุชิต วรรณสุทธิ, “การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในอนาคต”, รายงานวิจัย, (สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

ทั่วถึงและครบถ้วนสมบูรณ์ทำให้กระทบกับภาพลักษณ์ของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมหรือจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักบริหารการศึกษา ตามทัศนะของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติว่า “การบริหารการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารเป็นอย่างมาก กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ยอมรับ มีความฉลาดทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ และมีความฉลาดทางคุณธรรม รวมทั้งปฏิบัติตามวิชาชีพผู้บริหารโรงเรียนจึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา”^๗

ในสภาพที่เป็นจริงมีผู้บริหารจำนวนมากมีข้อบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ผู้นำทางด้านการบริหารงาน ขาดคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในการบริหาร โดยเฉพาะการนำหลักสังคหวัตถุ ๔ มาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จำเป็นในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ อันประกอบด้วย ทานคือการให้ การเสียสละ ปิยวาจา คือ การกล่าวคำที่ไพเราะ เสนาะหู อัตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนบ้านไปจนกระทั่งในสังคม และ สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว”^๘

ด้วยเหตุผลข้างต้นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานีซึ่งประกอบด้วย (๑) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลัก ทาน (๒) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา (๓) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถจริยา (๔) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา อันจะทำให้เราเข้าใจภาวะผู้นำตามหลักธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างชัดเจน และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้เป็นอย่างดี

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

^๗ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **สภาพและปัญหาการบริหารการศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

^๘ พระเทพวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), **ธรรมานุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑.

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี โดยใช้หลักเกณฑ์วิธีการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย

- (๑) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักทาน
- (๒) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักปิยวาจา
- (๓) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักอิตถจริยา
- (๔) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสมานัตตตา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๓๔ รูป/คนในปีการศึกษา ๒๕๖๑ ประกอบด้วย

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ทั้ง ๒๐ โรงเรียน จำนวน ๔๐ รูป/คน

๒. ครูผู้สอน ได้แก่ บรรพชิต และคฤหัสถ์ ที่ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานีทั้ง ๒๐ โรงเรียนจำนวน ๑๓๔ รูป/คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้นจำนวน คนกลุ่มผู้บริหารและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๓๗ รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง

สำเร็จรูปของเครชชีและมอร์แกน(Krejcie & Morgan 1970)^๙ และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

๓) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน ๕ รูป/คน รวมเป็น ๑๐ คน ได้มาโดยแบบเจาะจง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

(๑) ตำแหน่งหน้าที่

(๑.๑) ผู้บริหารสถานศึกษา

(๑.๒) ครูผู้สอน

(๒) ระดับการศึกษา

(๒.๑) ปริญญาตรี

(๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี

(๓) ประสบการณ์การทำงาน

(๓.๑) ๑-๕ ปี

(๓.๒) ๖-๑๐ ปี

(๓.๓) ๑๑ ปีขึ้นไป

๒) ตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม คือภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) อันได้แก่

(๑) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านทาน

(๒) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านปิยวาจา

(๓) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านอัตถจริยา

(๔) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสมานัตตตา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดพื้นที่ศึกษาไว้ที่กลุ่มการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๒๐ โรงเรียน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการในการวิจัย ช่วงเดือน มกราคม ๒๕๖๑ ถึง ธันวาคม ๒๕๖๑

^๙ เครชชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970) อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น,

๑.๕ นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ภาวะผู้นำ หมายถึง ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้ใช้ศักยภาพทั้ง ศาสตร์และศิลป์ของตนที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัด อุดรธานี

๑.๕.๒ หลักสังคหัตถ์๔ หมายถึง หลักธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา ดังมี รายละเอียด ดังนี้

๑) ทาน (Giving Offering) หมายถึง การให้ เสียสละ แบ่งปันแก่ผู้อื่นในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจในการทำงานการแสดงออกถึงการเกื้อกูลกัน ด้วยการให้ การเสียสละ หรือ การ เอื้อเฟื้อแบ่งปันปัจจัย๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคตามโอกาสอันสมควร เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว

๒) ปิยวาจา (Kindly Speech) หมายถึง การแสดงออกถึงการใช้วาจาประสานไมตรี พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ นุ่มนวล เหมาะแก่ บุคคล เวลา สถานที่พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดในทาง สร้างสรรค์ พูดให้เกิดเกิดพลังใจ รู้จักกล่าวยกย่องชมเชยด้วยความยินดี ไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้ คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูกและทำร้ายจิตใจต่อบุคคลากร

๓) อัตถจริยา (Useful Conduct) หมายถึง ทำตนให้เป็นประโยชน์ตาม กำลังสติปัญญาความรู้ ความสามารถกำลังทรัพย์ และเวลาที่มี อย่างไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่ตน หรือ ผู้อื่นพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดในทางสร้างสรรค์ พูดให้เกิดเกิดพลังใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชา

๔) สมานัตตา (Even and Equal Treatment) หมายถึง วางตนให้เสมอต้น เสมอปลาย วางตนเหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ร่วมทุกข์ร่วมสุข สม่่าเสมอ คือ เราควรจะเป็นคนที่โอ้อ้อมอารี ไม่ถือตัว ไม่ใช่อารมณ์เป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับผู้อื่น

๑.๕.๓ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์๔ หมายถึง ระดับความมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ที่ได้นำหลักสังคหัตถ์๔ ไป ประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ประกอบไป ด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ภาวะผู้นำตามหลักทาน หมายถึง ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ที่ต้องมีความเสียสละและแบ่งปันสิ่งของอย่างน้อย ๒ อย่างให้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ได้บังคับบัญชา คือ อามิสทาน ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของ และธรรมทาน ได้แก่การให้ธรรมหรือวิชาความรู้

๒) ภาวะผู้นำตามหลักปิยวาจา หมายถึง ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ต้องรู้จักใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดประโยชน์และพึงพอใจ ต่อผู้ได้บังคับบัญชา ใช้คำพูดที่จริงใจ มีสาระ เหมาะสมตามโอกาสและเวลา ใช้คำพูดที่กล่าวด้วย เมตตาจิต แสดงความจริงใจและปรารถนาดีเสมอ ไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้คำพูดที่สื่อความ หมายถึงการดูถูกและทำร้ายจิตใจต่อบุคคลากร

๓) **ภาวะผู้นำตามหลักอรรถจริยา** หมายถึง ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้วยปัจจัยเงินทองหรืออย่างอื่นที่ไม่ใช่เงินทอง เช่น ความรู้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการฝึกอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ และทักษะให้กับบุคลากรในตำแหน่งงานต่างๆ

๔) **ภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตตา** หมายถึง ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่ทำตัวไว้ระเบียบวินัย จะต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เอนเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง การกระทำตัวเป็นแบบอย่างและยืนยันความถูกต้อง

๑.๕.๔ **การบริหารงานวิชาการ** หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

๑.๕.๕ **การบริหารงานงบประมาณ** หมายถึง การจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงิน ซึ่งแสดงออกในรูปตัวเลข

๑.๕.๖ **การบริหารงานบุคคล** หมายถึง กระบวนการในการบริหารกำลังคนขององค์กร ผ่านทางการวางแผนนโยบาย กฎ ระเบียบ และขั้นตอนการทำงาน เป็นงานที่เกี่ยวกับสมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลาที่เหมาะสม

๑.๕.๗ **การบริหารทั่วไป** หมายถึง การบริหารงานอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณและ การบริหารงานบุคคลให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการวิจัยของสถานศึกษา

๑.๕.๘ **โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี** หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นให้ พระภิกษุ สามเณร เปิดสอนให้กับศาสนทายาทได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเล่าเรียนรูปแบบการศึกษาควบคู่กันระหว่างแผนกโลกคือวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้และการจัดการเรียนการสอนและแผนกธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย จำนวน ๒๐ โรงเรียน ความถูกต้องปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีนัย และเกิดปัญหาน้อยที่สุด

๑.๕.๙ **ตำแหน่งหน้าที่** หมายถึง บุคลากรซึ่งปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็น

๑) **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้จัดการ ผู้อำนวยการรองผู้อำนวยการ ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี

๒) **ครูผู้สอน** หมายถึง ครูผู้รับผิดชอบของสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งปฏิบัติการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี

๓) ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่สำเร็จแล้วหรือจบโดยที่ไม่นับที่กำลังศึกษาอยู่ จำแนกเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

(๑) ระดับปริญญาตรี หมายถึง ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรบัณฑิต

(๒) สูงกว่าระดับปริญญาตรี หมายถึง ระดับการศึกษาปริญญาโท ระดับการศึกษาปริญญาเอก หรือเทียบเท่า

๑.๕.๑๐ ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารหรือครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น ๓ ช่วงคือ

๑) ระยะ ๑-๕ ปี

๒) ระยะ ๖-๑๐ ปี

๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

๑.๕.๑๑ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี หมายถึง ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานที่ไม่สังกัด กระทรวง ทบวงใด มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์ และรัฐโดยการทูลบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ ค้ำครองและส่งเสริม พัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแลรักษา จัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑล ให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาบุคลากรทางศาสนา

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานีที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำที่ดี

๑.๖.๒ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยในปัจจุบัน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ” นี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบและเป็นแนวทางในการศึกษาโดยมีสาระสำคัญดังนี้

- ๒.๑ หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ ๔
- ๒.๓ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔
- ๒.๔ ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

๒.๑.๑ ความหมายของผู้นำ

คำว่า “ ผู้นำ ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า (Leader) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้นำ ไว้หลายความหมาย สรุปได้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์^๑ (ประยูร ธมมจิตโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ คือ ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการ หลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกันแล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร เป็นผู้นำสมาคม ผู้นำวัดและแม้กระทั่งหัวหน้าครอบครัวก็ถือว่าเป็นผู้นำ

กวี วงศ์พุ่ม^๒ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ ๕ ประการ คือ

๑. ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

^๑ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), **พุทธวิธีบริหาร**, พิมพ์พิเศษ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๒๖.

^๒ กวี วงศ์พุ่ม, **ภาวะผู้นำ**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๗.

๒. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

๓) ผู้นำหมายถึงบุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมีติดของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้

๔) ผู้นำหมายถึงบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างคือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

๕) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

ลีปพนนทท์ เกตุทัต^๓ ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ จะต้องวิเคราะห์ตัดสินใจโดยมองอย่างลึก มองภาพรวมทั้งหมด และปฏิบัติอย่างหนักแน่น เอาใจใส่และสมองเข้าสัมผัสสามารถวางแผนที่ชัดเจน จัดแผนงาน แผนคน และแผนเงินให้เข้ากันกระจายและมอบให้เป็นตลอดจนการควบคุมนโยบายต่างๆหรือแผนงานให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อย

Normond L.frigon,Sr.& Harry K. Jackson,Jr,^๔ ได้ให้คำจำกัดความว่า ผู้นำคือ บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาผู้อื่นและประสานให้ผู้อื่นช่วยทำกิจกรรมงานต่างๆของตนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยความเต็มใจ

Gareth Jones and Jenifer M.George,^๕ กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถสำแดงอิทธิพลเหนือผู้อื่น เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายกลุ่มหรือเป้าหมายองค์กร

Raymond J. Burdy.Fundermental of Leadership Reading,^๖ กล่าวว่า ผู้นำหมายถึง บุคคลที่จะสามารถชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถคลี่คลายความตึงเครียดต่างๆลงได้และสามารถนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

Stephen Robbins อ้างใน **สาโรจน์ โอฟิทักษ์ชีวิน,**^๗ กล่าวสรุปว่า ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น และผู้ซึ่งมีอำนาจ สิทธิหน้าที่ทางการจัดการ

^๓ ลีปพนนทท์ เกตุทัต, “วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง” ใน ผู้นำ, อ้างใน สงวน นิตยารัมภพงศ์ และ สุทธิลักษณ์ สติตะศิริ บรรณาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

^๔ Normond L.Frigon, Sr.& Harry K. Jackson, Jr, **The Leader: Developing the Skill & Personal Qualities You Need to Lead Effectively**, (New York: American Management Association, 1996), p. 8.

^๕ Gareth Jones and Jennifer M.George, **Contemporary Management**, 5th ed., International Edition, (New York: McGraw-Hill., 2009), p. 437.

^๖ Raymond J. Burdy, **Fundermental of Leadership Reading**, (Massachusetts Addison: Wesley Publishing Co., 1967), p. 8.

เนตรพัฒนา ยาวีราข^{๔๔} กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมายให้ทำด้วยความเต็มใจ ผู้นำจึงหมายถึงผู้ที่ทำงานให้สำเร็จโดยบุคคลอื่น

ยงยุทธ เกษสาคร^{๔๕} ได้ให้นิยามว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะ คุณสมบัติที่เด่นกว่าผู้อื่นในกลุ่ม และมีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ในหน่วยงาน ทั้งสามารถสร้างความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงานนั้นๆได้

เสนาะ ตีเยาว์^{๔๖} ได้ให้ความหมายของ ผู้นำ ว่า ผู้นำ คือผู้ที่สามารถทำให้ผู้อื่นไปสู่จุดหมายปลายทางได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด โดยใช้วิธีการจูงใจและอาศัยบุคลิกลักษณะของตัวเองที่ทำงานให้สำเร็จด้วยลักษณะต่างๆ โดยใช้อำนาจในการกำหนดเป้าหมาย ทักษะต่อองค์การ การทำหน้าที่ผู้นำโดยอาศัยความร่วมมือของผู้อื่น ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการวางตัวที่เหมาะสม

สรุป จากนักวิชาการและผู้รู้จำนวนมากได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันไปนั้น ผู้นำตามทัศนะของผู้วิจัย หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องจากสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กร ให้เป็นผู้มีอิทธิพลในการกำหนดเป้าหมาย มีบทบาทในการนำพาให้คนอื่นกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้

๒.๑.๒ ความหมายของภาวะผู้นำ (Leader Ship)

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของ ภาวะผู้นำ จากนักวิชาการและผู้รู้ทั้งหลาย สรุปได้ดังนี้

เลนซิส ลิเคอร์ท (Rensis Likert)^{๔๗} ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการซึ่งผู้นำจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับความคิด ความคาดหวัง ค่านิยม และความสามารถในการติดต่อพบปะ เจรจาของบุคคลและที่จะต้องไปเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้นำต้องแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เห็นว่าสนับสนุนในความสามารถของเขา

Luthans, F. Organizational Behavior.^{๔๘} ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการของการแผ่อิทธิพลและการสนับสนุนผู้อื่นให้ทำงานอย่างกระตือรือร้นเพื่อบรรลุไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

^{๔๔} Stephen Robbins อังโน สารโจน โอปัททชัยวิน, **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร: เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชัน**, (กรุงเทพมหานคร: ซีวีแอลการพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐๒.

^{๔๕} เนตรพัฒนา ยาวีราข, **การจัดการสมัยใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัททริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑๘๕.

^{๔๖} ยงยุทธ เกษสาคร, **ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม**, (กรุงเทพมหานคร: เอสแอนด์ เจ กราฟฟิค, ๒๕๕๔), หน้า ๔๒.

^{๔๗} เสนาะ ตีเยาว์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๘.

^{๔๘} Rensis Likert, **The human Organization**, p. 172.

^{๔๙} Luthans. F, **Organizational Behavior**, (Singapore: McGraw-Hill Book Co-Singapore, 1992), p. 269.

Key & Case Newstrom, J. W. and K. Davis.^{๑๓} ให้คำจำกัดความสั้นๆว่า ภาวะผู้นำคือ ความสามารถในการมีอิทธิพลที่จะทำให้กลุ่มมุ่งตรงไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมาย

Ralph M. Stogdill,^{๑๔} ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการชักจูงให้บุคคลสามารถทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ความเชื่อมั่น และการสนับสนุนให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมาย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^{๑๕} กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลาย มาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งาม

สาคร สุขศรีวงศ์^{๑๖} ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการทำให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

พิชิต เทพวรรณ^{๑๗} กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพล กระบวนการกลุ่ม การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย บุคลิกภาพการยอมรับตามพฤติกรรมที่เจาะจง การชักจูง อาจการปฏิสัมพันธ์ความแตกต่างในบทบาท

เสนห์ จัยโต^{๑๘} กล่าวสรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ การที่ผู้นำขององค์กรใช้อิทธิพลต่างๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อิทธิพลดังกล่าวนี้อาจเป็นไปทั้งในทางบวกและทางลบหรือทางใดทางหนึ่ง

นายแพทย์ประเวศ วะสี^{๑๙} กล่าวว่า ผู้นำตามธรรมชาติจึงจะเป็นผู้นำที่แท้โดยมีคุณลักษณะดังนี้

^{๑๓} Key & Case Newstrom, J. W. and K. Davis, **Organizational Behavior: Human Behavior at Work (Nineth Edition)**, (New York: McGRAW-Hill).

^{๑๔} Ralph M. Stogdill, **Leadership, Membership and Organization**, (Psychological Bulletin: January 1950), p. 4.

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕.

^{๑๖} สาคร สุขศรีวงศ์, **การจัดการ: จากมุมมองของนักบริหาร**, หน้า ๑๕๖.

^{๑๗} พิชิต เทพวรรณ, **A-Z เครื่องมือการจัดการทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๕๕), หน้า ๙๘.

^{๑๘} เสนห์ จัยโต, **วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ผู้นำยุคใหม่**, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^{๑๙} ประเวศ วะสี, **ภาวะผู้นำ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘-๑๙.

๑) ฉลาด ผู้นำตามธรรมชาติจะฉลาดกว่าผู้นำที่มาจากการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งเพราะการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งมักมีเหตุปัจจัยที่ไม่ได้ของแท้ แต่ในกระบวนการร่วมกันคิดร่วมกันทำของแท้จะปรากฏให้รับรู้เสมอ

๒) เป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม ทำให้ส่วนรวมมีกำลังในการทำงานร่วมกัน ความเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ส่วนรวมจะปรากฏให้ผู้คนได้รับรู้ แต่ในการแต่งตั้งเลือกตั้ง เรื่องนี้ไม่ปรากฏ

๓) เป็นคนติดต่อสื่อสารกับคนรู้เรื่อง ถ้าเป็นฉลาดและเห็นแก่ส่วนรวมแต่เป็นคนไม่สื่อสารหรือติดต่อสื่อสาร หรือติดต่อสื่อสารไม่รู้เรื่องก็เป็นผู้นำไม่ได้

๔) เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ คือ ผู้นำตามธรรมชาติเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ ทำให้การทำงานในองค์กรราบรื่น มีความสุขและมีประสิทธิภาพ ซึ่งต่างจากผู้นำวิธีอื่นซึ่งมักมีเรื่องแตกแยกเรื้อรัง

เนตร์พัฒนา ยาวีราช^{๒๐} ภาวะผู้นำ คือ ความสามารถหลายๆด้านของผู้นำได้แก่

๕) ความสามารถในการทำงาน คือผู้นำจะต้องศึกษาให้เข้าใจ่องแท้ในหน้าที่ของตนเองสามารถปฏิบัติงานได้และให้คำแนะนำได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อถือ ศรัทธา และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

๖) ความสามารถในการจูงใจ คือ ผู้นำจะต้องมีจิตวิทยาในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกๆด้านเป็นอย่างดี

๗) ความสามารถในการควบคุม คือผู้นำต้องควบคุมงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ทั้งปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ

๘) ความสามารถในการประสานงาน คือผู้นำต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

๙) ความสามารถในการตัดสินใจ คือเมื่อเกิดปัญหาใดๆขึ้น ผู้นำต้องเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

๑๐) ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีแก่องค์กร

วิเชียร วิทยอุดม^{๒๑} ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ หมายถึง บุคลิกภาพหลายอย่างในตัวผู้นำที่สามารถบังคับบัญชาผู้อื่นได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) จากตำแหน่งและอำนาจบารมี (Power) ที่ได้จากตัวเขาเองเป็นเครื่องมือและสามารถสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเชื่อถือ ยอมรับร่วมมือหรือยอมรับในตัวเขาเองได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพลักษณะของความเป็นผู้นำ

^{๒๐} เนตร์พัฒนา ยาวีราช, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเซ็นทรัลเอ็กเพรส, ๒๕๓๗), หน้า ๒๑.

^{๒๑} วิเชียร วิทยอุดม, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

ความรู้ ความสามารถความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ เป็นต้น เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของกลุ่ม หรือองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งในบางขณะคนที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องให้เป็นผู้นำ แต่ก็ไม่ได้เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา ก็อาจจะพูดว่าเขาไม่มีภาวะผู้นำ ตรงกันข้าม บางคนไม่ได้เป็นผู้นำแต่กลับได้รับความเชื่อถือยอมรับและร่วมมือปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำปฏิบัติตาม ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “ผู้นำอาจจะไม่มีภาวะผู้นำ ผู้มีภาวะผู้นำอาจจะไม่ได้เป็นผู้นำ”

สรุป จากการนิยามของนักวิชาการและผู้รู้ที่ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำไว้ต่างความคิดต่างมุมมองออกไปนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการและผู้รู้ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำคือการที่ผู้นำในหน่วยงานหรือองค์กรได้ใช้ศักยภาพทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ของตนนำพาหรือชักจูงให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามได้อย่างหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

๒.๑.๓ บทบาทของภาวะผู้นำ

สิ่งสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน คือ ผู้นำ เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมการทำงานใดๆให้สำเร็จ ซึ่งในการปฏิบัติงานต่างๆจะต้องแบ่งบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเกิดประโยชน์แก่องค์กร

พรทิพย์ อัยยิมพันธ์^{๒๒} ภาวะผู้นำมีบทบาทที่แบ่งอย่างกว้างๆ ออกเป็น ๔ ประการ

๑) การกำหนดแนวทางหลัก (Pathfinding)

ผู้นำควรเริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายและแนวความคิดที่ชัดเจน บทบาทดังกล่าวจะช่วยให้ผู้นำสร้างแผนงานแม่แบบ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการก่อนจะลงมือปฏิบัติตามแผน นอกจากนั้น ไม่เพียงแต่ต้องรู้ถึงวิธีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเท่านั้น แต่ผู้นำต้องได้รับการสนับสนุนและความมุ่งมั่นจากพนักงานในการบรรลุถึงเป้าหมายด้วย ผู้นำต้องมีความสามารถนำให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการสร้างพันธกิจ (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) และสื่อสารอย่างชัดเจนถึงความแตกต่างและผลประโยชน์ที่พนักงานจะได้รับจากความสำเร็จในอนาคต อีกทั้งยังสามารถทำให้พนักงานมีแรงจูงใจและรู้สึกตื่นเต้นกับทิศทางใหม่นี้ด้วย

๒) การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิผล (Aligning)

การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิผลหรือการทำให้องค์การดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน คือการลงมือสร้างแผนหลักที่กำหนดขึ้นในขั้นตอนที่หนึ่ง ทุกระดับชั้นขององค์การควรมีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ในฐานะผู้นำต้องเปลี่ยนแปลงระบบ

^{๒๒} พรทิพย์ อัยยิมพันธ์, Leadership for Organizational Effectiveness. การบริหารคน, (ม.ป.พ.), หน้า ๖๕, ๖๘.

การทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และโครงสร้างองค์การให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์การที่ได้วางไว้แล้ว

๓) การมอบอำนาจ (Empowering)

หากผู้นำมีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานอย่างจริงจังจะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มเกิดประสิทธิผลและเกิดผลลัพธ์ใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ ซึ่งมาจากการที่สมาชิกของกลุ่มหรือพนักงานสามารถแสดงความคิดเห็นและศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ โดยผู้นำต้องสร้างสภาวะที่จะกระตุ้นการสร้างเสริมและปลดปล่อยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน วิธีการนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นในองค์การ

๔) การสร้างตัวแบบ (Modeling)

หัวใจของการเป็นผู้นำคือต้องสร้างความน่าเชื่อถือ เพราะไม่เพียงแต่รู้ว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไรเท่านั้น แต่ผู้นำยังต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดีด้วย กล่าวคือ ต้องเข้าใจถึงความสำคัญของดุลยภาพระหว่างคุณลักษณะ (Characteristics) กับความรู้ความสามารถ (Competence) เพราะไม่ว่าบุคคลจะมีความสามารถเพียงใดก็ไม่สามารถจะเป็นผู้นำที่แท้จริงได้ หากปราศจากซึ่งคุณลักษณะที่เหมาะสม

รังสรรค์ ศรีประเสริฐศรี^{๒๓} กล่าวว่า บทบาทของภาวะผู้นำ (Leadership Roles) ที่ดีขององค์การ ควรมีลักษณะดังนี้

๑. เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ผู้นำที่มีตำแหน่งสูงขององค์การจะต้องเป็นตัวแทนกิจกรรมต่างๆ คือ

- (๑) เป็นตัวแทนที่ดีขององค์การ
- (๒) เป็นตัวแทนที่จะรวบรวมข้อมูลที่อยู่ภายนอกองค์การ
- (๓) ให้การต้อนรับแขกผู้มาเยือน

๒. เป็นผู้พูดที่ดี (Spokeperson) ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการพูดและนำเสนอ กิจกรรมตลอดจนมีการวางแผน มีความสามารถในด้านต่างๆ และมีวิสัยทัศน์ที่ดีกับบุคคลหรือผ่านฝ่ายต่างๆ คือ

- (๑) ฝ่ายบริหารระดับสูง
- (๒) ลูกค้าย
- (๓) บุคคลภายนอก เช่น สหภาพแรงงาน
- (๔) เพื่อนร่วมอาชีพ

^{๒๓} รังสรรค์ ประเสริฐศรี, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: ธนัชาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๓๓.

(๕) ชุมชน

๓. เป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) ซึ่งมีคุณสมบัติในการเจรจาต่อรอง ดังนี้

(๑) สามารถเจรจาต่อรองกับผู้บริหารผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าในการเจรจาด้านขอเงินทุนสิ่งอำนวยความสะดวกอุปกรณ์หรือการสนับสนุนอื่นๆ

(๒) สามารถต่อรองกับหน่วยงานต่างๆ ในองค์กรเพื่อที่จะต่อรองด้านพนักงานและเจรจากับหน่วยงานภายนอกในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรูปแบบการสนับสนุนอื่นๆ

(๓) สามารถต่อรองกับลูกค้าผู้ขายปัจจัยการผลิต และผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการเพื่อให้เกิดการซื้อขายการกำหนดตารางเวลาและเงื่อนไขการขนส่ง

๔. การสอนงาน (Coach) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีเวลาและความสามารถที่จะสอนทีมงาน ดังนี้

(๑) ต้องพยายามช่วยให้ทีมงานประสบความสำเร็จ

(๒) ต้องให้สมาชิกทีมงานมีการป้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

(๓) เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสมาชิกทีมงานมีขั้นตอนการทำงานและมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

๕. เป็นผู้สามารถสร้างทีมงานได้ (Team Builder) ซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

(๑) เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสมาชิกทีมงานมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ เช่น มีการใช้จดหมายชมเชยแก่ผู้ปฏิบัติงานดีเด่น

(๒) ริเริ่มกิจกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจแก่กลุ่ม เช่น การจัดปาร์ตี้ และการสนับสนุนด้านกีฬา

(๓) จัดประชุมพบปะสังสรรค์เป็นช่วงๆ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในทีมงานมีการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องความสำเร็จ ปัญหา และสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

๖. แสดงบทบาทการทำงานเป็นทีม (Team player) มีพฤติกรรมที่ผู้นำจะต้องปฏิบัติ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) การวางตัวเป็นสมาชิกของทีม และเป็นผู้นำทีมที่เหมาะสม

(๒) มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในองค์กร

(๓) แสดงความจริงใจต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยให้การสนับสนุนแผนการทำงานเป็นทีมและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

๗. สามารถแก้ไขปัญหาทางด้านเทคนิคได้ (Technical problem Solver) เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บังคับบัญชาระดับต้น (Entrepreneur) และผู้บริหารระดับกลางที่จะช่วยสมาชิกของทีมงานแก้ไขปัญหาทางเทคนิคโดยมีกิจกรรม ๒ ประการดังนี้

(๑) ผู้นำควร ให้บริการในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้แนะนำด้านเทคนิค

(๒) เป็นผู้สร้างผลประโยชน์เกี่ยวกับการทำงานประจำ เช่น สนับสนุนการสร้างยอดขาย หรือปรับปรุงซ่อมแซมเครื่องจักรต่างๆ

๘. การประกอบการ เป็นผู้ให้คำแนะนำความคิดริเริ่มมีความคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical Thinking) และมีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำประกอบการพัฒนาเปลี่ยนแปลงธุรกิจถึงแม้จะไม่ใช่งานของตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมของการเป็นผู้นำที่มีบทบาทเป็นผู้ประกอบการ ๓ประการดังนี้

(๑) ทาวิธีที่จะต้องปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภายนอก เช่น การเยี่ยมเยียนธุรกิจ การจัดประชุมกลุ่มอาชีพ หรือการจัดแสดงสินค้า หรือการมีส่วนร่วมในโปรแกรมการศึกษา

(๒) มีการพูดคุยกับลูกค้าและพนักงานถึงความจำเป็น และความต้องการที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงขององค์กร

(๓) มีการอ่านสิ่งตีพิมพ์ บทความ นิตยสารของกลุ่มวิชาชีพ เพื่อที่จะรับรู้สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมและในวงอาชีพนั้น

บทบาทหน้าที่ของผู้นำสรุปได้ว่า เป็นบทบาทหน้าที่เฉพาะที่ต้องรับผิดชอบมากกว่าลูกทีมคนอื่น ๆ และมีพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นไปตามความคาดหวังขององค์กรหรือสังคม ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างหลากหลาย เช่น เป็นนักต่อรอง เป็นนักพูด เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้รู้จุดประกายความหวังในการทำงานให้แก่ลูกน้อง มีคุณสมบัติพิเศษ มีพลังจิตที่เข้มแข็ง รู้จักหาวิธีปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงาน สามารถสอนงานได้ มีความน่าเชื่อถือ

๒.๑.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ตามที่นักวิชาการได้กล่าวถึงแนวความคิดเกี่ยวกับ ผู้นำและภาวะผู้นำในข้างต้นที่กล่าวมา ยังได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำโดยพิจารณาปัจจัยที่สำคัญและจุดเน้นที่แตกต่างกัน ในที่นี้ผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ดังต่อไปนี้

ฮอดจ์และจอห์นสัน (Hodge & Johnson) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนสมมติฐานต่างๆ ดังนี้^{๒๔}

๑) ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ (Trait Theory) ทฤษฎีนี้ มีสมมติฐานว่า ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จจะมีลักษณะของบุคลิกภาพที่ดี

๒) ทฤษฎีสถานการณ์ (Situation Theory) ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่า บุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ทั้งนี้เกิดจากลักษณะของกลุ่มที่เขาเป็นผู้นำ

^{๒๔} Hodge Billey J. & Herbert J. Johnson, **Management and Organization Behavior**, (Newyork: John Willey & Sons, 1970), pp. 255-259.

๓) ทฤษฎีการเป็นผู้ตาม (Fellowship Theory) ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่า เครื่องบ่งชี้คุณภาพของผู้นำ คือ คุณภาพของผู้ตามซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการประเมินค่าของผู้นำคือการวิเคราะห์ผู้ตามนั่นเอง

๔) ทฤษฎีของผลรวม (Electric Theory) ทฤษฎีนี้เกิดจากการนำเอาคำอธิบายของทฤษฎีทั้งสามทฤษฎีข้างต้นมารวมกันเพื่ออธิบายเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ติน ปรัชญาพฤทธ์ ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำที่เป็นหลักใหญ่ๆ ดังนี้^{๒๕}

๑) ทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ (Greatman Theories) ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึง ผู้นำต้องมีลักษณะพิเศษบางประการที่ผู้ตามไม่มี คือ มีพลังกาย มีพลังสมอง มีพลังศีลธรรมที่สืบเนื่องมาจากกรรมพันธุ์ และสภาพแวดล้อมที่เกิดแต่ละยุคสมัย

๒) ทฤษฎีสภาพแวดล้อม (Environmental Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้ที่ก้าวขึ้นสู่ภาวะผู้นำนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับความสามารถหน้าที่และความชำนาญ (Abilities and Skills) ขณะนั้นว่าที่จะมีความสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ในยามวิกฤตได้ ภาวะผู้นำสืบเนื่องมาจาก ภาวะทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมือง

๓) ทฤษฎีสถานการณ์ (Personal Situational Theories) ทฤษฎีนี้ได้นำเอาทฤษฎีสองทฤษฎีข้างต้นมารวมกัน คือ ภาวะผู้นำสืบเนื่องมาจากลักษณะพิเศษของผู้นำเองและสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่นักทฤษฎีกลุ่มนี้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ ปฏิกริยาโต้ตอบสถานภาพ การรับรู้พฤติกรรมของผู้นำและผู้ตาม

๔) ทฤษฎีปฏิกริยาโต้ตอบความคาดหวัง (Interaction Expectation Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ภาวะผู้นำเกิดจากการโต้ตอบและความคาดหวังระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นผู้นำจะต้องมีความคิดริเริ่มและสามารถดูแลโครงสร้างสมาชิกโต้ตอบของสมาชิกในกลุ่ม เพราะจะต้องสามารถตอบสนองความคาดหวังของสมาชิกในกลุ่มได้ตลอดเวลา

๕) ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theories) ทฤษฎีนี้มุ่งพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวโดยเน้นความสำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทำให้บุคคลในองค์กรมีความเป็นอิสระ เสรี สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองและของสถาบันได้ เป้าหมายที่สำคัญของทฤษฎีนี้ คือการปฏิบัติเพื่อการที่จะได้หาซึ่งผลงานและเข้าใจจากผู้ร่วมกลุ่มงานเดียวกัน

๖) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การที่ผู้ตามให้การยอมรับผู้นำ เพราะทั้งสองฝ่ายมีสัญญาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันกล่าวคือ การมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำทำให้สมาชิกคนอื่นมีความพึงพอใจยอมรับผู้นำคนนั้นด้วย

^{๒๕} ติน ปรัชญาพฤทธ์, ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๒๓๕-๖๓๗.

บาร์บารา เคลแมน (Barbara Kelleman) สรุป ทฤษฎีภาวะผู้นำต่างๆเอาไว้ ๑๐ หมวด^{๒๖} คือ

๑) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นจุดศูนย์กลางของกระบวนการกลุ่ม ภาวะผู้นำเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมของกลุ่ม

๒) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพ และผลกระทบจากสิ่งนี้เอง ภาวะผู้นำจึงเป็นการเชื่อมโยงภาพพจน์ในอันที่จะทำให้ปัจเจกบุคคล สามารถที่จะทำการจูงใจบุคคลอื่นๆให้มีการทำหน้าที่ได้สอดคล้องกับภาวะหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๓) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการใช้อิทธิพลการเป็นผู้นำนั้นก่อให้เกิดผลกระทบกับพฤติกรรมของบรรดาสมาชิกในกลุ่มโดยมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับบรรดาผู้ตามนั้นเป็นไปในลักษณะการตอบสนองกันภายใต้ความสมัครใจ

๔) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นศิลปะในการชักนำ ผู้นำจึงเป็นการแสดงออกในบริบทของอำนาจหรืออิทธิพลนั้น จึงมีความพยายามที่จะให้กลุ่มนั้นเป็นไปตามแนวทางหรือเจตนารมณ์ของตัวบุคคลที่เป็นผู้นำนั้น

๕) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบการชักชวน ภาวะผู้นำยังเป็นการบริหารคนด้วยวิธีการจูงใจและมีการสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยไม่ใช้วิธีการบังคับ

๖) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบการชักชวน ภาวะผู้นำยังเป็นการบริหารคนด้วยในขณะที่ขณะที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกด้วยกิจกรรมกลุ่ม

๗) ภาวะผู้นำในฐานะที่ที่มีการใช้ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างบุคคลโดยแนวทางนี้ต้องยอมรับว่าอำนาจระหว่างบุคคลนั้นเป็นผลมาจากการที่มีพลังอำนาจบังคับสูงสุด ซึ่งบุคคลหนึ่งสามารถใช้อำนาจนั้นมาบังคับบุคคลหนึ่งให้ลดการต่อต้านเท่าที่จะลดลงได้ท้ายที่สุดซึ่งบุคคลสามารถที่จะทำให้เกิดขึ้นได้

๘) ภาวะผู้นำในฐานะเครื่องมือหนึ่งทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยที่ ภาวะผู้นำจะเป็นการกระทำเพื่อให้ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

๙) ภาวะผู้นำในฐานะที่มีการจำแนกบทบาท ทั้งนี้โดยที่ภาวะผู้นำนั้นต้องการรวบรวมบทบาทต่างๆในกลุ่มเข้ามาด้วยกันซึ่งทั้งนี้ด้วยการอำนวยความสะดวกให้เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๑๐) ภาวะผู้นำในฐานะของการมีความคิดริเริ่ม ภาวะผู้นำเป็นผลลัพธ์จากการที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Group interaction)

^{๒๖} Barabara kelleman.(ed), Leadership as Political Act,in Leadership Multidiscitivs, (New Jersey: Prentice-Hall, 1984), p. 70.

คีรีวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ ได้กล่าวถึงความเป็นภาวะผู้นำว่า เป็นองค์ประกอบประการหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานของผู้นำประสบผลสำเร็จ โดยเป็นการใช้พฤติกรรมของแต่ละคนที่สะสมจากประสบการณ์หรือการรับรู้เพื่อใช้ในการชักจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มใจที่จะทำตามที่ผู้นำต้องการให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ มีทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ^{๒๗} คือ

๑) ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ (Trait Theories of Leadership) เป็นกลุ่มที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆที่มีอยู่ในตัวผู้นำ เช่น สติปัญญา ความรับผิดชอบ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือเป็นกลุ่มที่พยายามหาคำตอบว่าผู้นำควรลักษณะเช่นไร

๒) ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์หรือพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories of Leadership) เป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกมา กลุ่มนี้พยายามที่จะหาคำตอบว่าพฤติกรรมของผู้นำมีลักษณะอย่างไร

๓) ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงสถานการณ์ (Contingency Theories of Leadership) เป็นกลุ่มที่เน้นการศึกษาสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นภาวะผู้นำ กลุ่มนี้พยายามจะหาคำตอบว่า ผู้นำต้องเรียนรู้สถานการณ์อะไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำคนอื่นได้

ราล์ฟ เอ็ม สโตกคิลล์ (Palph M. Stogdill) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ไว้ดังนี้^{๒๘}

๑) Greatman Theory ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ลักษณะภาวะผู้นำนั้นได้มีมาแต่กำเนิด

๒) Environment Theory ทฤษฎีนี้ก็เชื่อว่า ลักษณะภาวะผู้นำนั้น เกิดจากสิ่งแวดล้อม เวลา สถานที่และโอกาส

๓) Personal Situation Theory ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ภาวะผู้นำนั้นนอกจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมแล้วยังมีความสามารถเฉพาะตัวเป็นสิ่งประกอบด้วย ดังนั้นผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด มีความสามารถและมีเพื่อนร่วมงานที่ดี

๔) Interaction Situation Theory ทฤษฎีนี้ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัย ๓ ประการ คือ

๔.๑ การกระทำ (Action)

๔.๒ การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

๔.๓ เจตคติ (Sentiment)

^{๒๗} คีรีวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: ดวงกลมสมัย, ๒๕๔๒), หน้า ๔๓๗.

^{๒๘} Ralph M. Stogdill, **Personal Factor Associated with Leadership Survey of Literature in leadership**, (Marryland penguin Books, 1967), p. 91.

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องมีความสามารถในการกระทำ มีมนุษยสัมพันธ์และมีการควบคุมทางใจที่ดีและเหมาะสมกับเหตุการณ์

จากการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำนั้นเป็นศิลปะสำหรับการบริหารจัดการ เกิดขึ้นทั้งในทางพันธุกรรมสัณฐานวิทยา สถานการณ์ เวลา โอกาสหรือแม้กระทั่งสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นจุดศูนย์กลางของพฤติกรรม คือการใช้อำนาจ อิทธิพลตามบทบาทหน้าที่เพื่อให้บรรลุความสำเร็จจึงทำให้แยกทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำออกเป็น ๓ ทฤษฎีใหญ่ๆ ดังนี้^{๒๙}

๑) ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theories)

๒) ทฤษฎีพฤติกรรมภาวะผู้นำ (Behavioral Theories)

๓) ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Contingency Theories)

๑) **ทฤษฎีลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theories)** หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะ ดังนี้^{๓๐}

๑. บุคลิกภาพ (Personality) เป็นเรื่องที่ติดมากับตัวของบุคคลแต่ละคน บุคลิกภาพดังกล่าวคือ

๑) ความสามารถในการปรับตัว เป็นความสามารถของบุคคล

๒) ความสามารถที่จะทำ อาจเป็นความสามารถในส่วนลึกๆมองไม่เห็นชัดแต่สามารถมองเห็นได้

๓) ความมั่นคงอารมณ์ ผู้นำแต่ละคนจะนิสัยทางด้านความคงที่ของอารมณ์ การควบคุมอารมณ์ได้มากน้อยเพียงใด

๔) ความเป็นตัวของตัวเอง มีอำนาจในการตัดสินใจต่างๆ ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๕) ความอดุสาหะ พยายาม หมายถึง ความอดทนของแต่ละบุคคลที่จะพยายาม พินฝ่าอุปสรรคนานัปการ

๖) ความคิดสร้างสรรค์ เป็นพรสวรรค์ของบุคคล ที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะแล้วคิดออกมาเป็นรูปธรรม

๗) ความทะเยอทะยาน เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการความสะดวกสบายเกิดขึ้นตลอดเวลา หากทุกคนใช้ความคิดดังกล่าวอยู่ตลอดเวลาเพราะการคิดของแต่ละคนนั้นย่อมแตกต่างกันออกไป

๒. **ความรู้ความสามารถ (Intelligence)** โดยธรรมชาติสร้างสมองของเราเพื่อมาใช้สติปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ความรู้ความสามารถนั้นย่อมได้มาจาก

๑) เชาว์ปัญญา ทุกคนมีสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดแตกต่างกันไปอาจด้วยพันธุกรรม สภาพแวดล้อม การแข่งขัน การฝึกฝนตนเองเป็นผู้ที่สนใจในการศึกษาเล่าเรียน

^{๒๙} กวี วงศ์พัฒน์, ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๙), หน้า ๑๑๗-๑๑๘.

^{๓๐} กอบแก้ว ดุลจำนงค์, “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีมหาวิทยาลัยเอกชน: ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยรังสิต”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๓๕.

๒) ความแม่นยำในการตัดสินใจ เพราะคนเราต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาในการดำรงชีวิต การตัดสินใจที่แม่นยำต้องอาศัยประสบการณ์

๓) ระดับความรู้ความสามารถ มนุษย์แต่ละคนมีระดับมันสมองที่ไม่เท่ากัน การศึกษาเล่าเรียนก็ไม่สามารถเท่ากันได้ ทำให้การรับรู้การถ่ายทอดแตกต่างกันออกไป

๔) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา สื่อภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ การพูดถือเป็นเรื่องของการสื่อความหมายให้สามารถเข้าใจกัน ผู้นำที่มีความสามารถในการ พูดและการเขียนย่อมได้เปรียบกว่า

๓. คุณลักษณะด้านสังคม (Social Skill) โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ การเข้าสังคมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ สังคมแต่ละระดับมีวิธีติดต่อที่แตกต่างกันออกไป ตามสภาพและสถานการณ์นั้นๆ โดยมีคุณลักษณะด้านสังคม ดังนี้

๑) การรู้จักประนีประนอม ผลประโยชน์เป็นเรื่องที่สำคัญในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้เองสังคมจึงต้องการคนที่จะมาประสานผลประโยชน์หรือคนที่คอยประนีประนอมให้เกิดความพึงพอใจกับทุกฝ่าย

๒) ความสามารถในการบริหาร งานบริหารเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งแต่ละคนไม่สามารถใช้ได้ทัดเทียมกัน การศึกษาเล่าเรียนก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งเช่นกัน

๓) ความร่วมมือ ผู้นำต้องมีความสามารถในการชักจูงให้ผู้ร่วมงานตั้งใจทำงานหรือทำตามผู้นำด้วยความเต็มใจ

๔) ความเป็นที่นิยมชมชอบ มีความเลื่อมใสศรัทธา

๕) ความเป็นนักการพูด ผู้นำต้องสามารถพูดโน้มน้าวเพื่อแก้ไขสถานการณ์และแก้ไข ปัญหาต่างๆได้ประกอบกัน ไม่ใช่แต่พูดเป็นอย่างเดียว

๔. คุณลักษณะด้านกายภาพ (Physical Characteristics) เป็นเรื่องที่ติดตัวมาอย่างเห็นได้ชัด สิ่งเหล่านี้อาจสามารถแก้ไขปรับปรุงด้วยการให้อาณา การออกกำลังกาย การรับประทาน อาหารที่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะทางด้านกายภาพมีดังนี้

๑) ส่วนสูง การรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามโภชนาการการมีส่วนทำให้คนสูงได้ไม่ใช่ พันธุกรรมอย่างเดียว

๒) น้ำหนัก การควบคุมน้ำหนักจะเห็นได้ชัดเจน จากนั้นก็เพราะการควบคุมต่างๆย่อม เกิดตามที่เราต้องการหรือเป็นตามเป้าหมายระหว่างบุคคลมีนักจิตวิทยาได้ทำการทดสอบเรื่องน้ำหนัก กับการเป็นภาวะผู้นำเหมือนกันแต่ไม่มีความสำคัญ

๓) ความฝึกฝน นับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิต การฝึกฝนให้ใช้ความคิด การใช้สมอง การนั่งสมาธิ การออกกำลังกายล้วนแล้วแต่มีส่วนทำให้จิตใจเยือกเย็น สามารถพัฒนาตนเอง ไปสู่ความเป็นผู้นำได้

๔) ความสมบูรณ์ของร่างกาย การรักษาตนให้พ้นจากโรคภัย เช่น การรักษาความอบอุ่น ของร่างกาย การพักผ่อนให้พอเพียง การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ^{๓๑)} ในช่วงปี 1940-1950 จำแนกให้เห็นคุณลักษณะภายในของบุคคลหรือคุณลักษณะแต่ละบุคคลมี ๖ ประการดังนี้

๑) คุณลักษณะทางกายภาพ (Physical Characteristics) เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความสูง น้ำหนัก รูปร่าง

๒) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (Personality Characteristics) เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกต่อบุคคลอื่น เช่น อารมณ์ดี ไม่เครียด ยิ้มง่ายร่าเริง สดชื่นแจ่มใส หรือเคร่งขรึม น่าเกรงกลัวคุณลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะข้ามซึ่งเป็นลักษณะด้านบุคลิกภาพที่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้เป็นส่วนหนึ่งของภาวะผู้นำ

๓) คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task-Related Characteristics) เป็นทักษะความสามารถของบุคคลในการให้ความสนใจและใส่ใจต่อทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องในงาน เช่น การใช้สติปัญญา การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและทักษะด้านเทคนิคการทำงาน

๔) คุณลักษณะด้านสังคม (Social Characteristics) เป็นคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลหนึ่งเข้าหาบุคคลอื่นได้ง่าย สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลอื่นและสังคมได้ และได้รับการตอบรับด้วยความเต็มใจ

๕) คุณลักษณะด้านเฉลียวฉลาด (Intelligence Characteristics) เป็นคุณลักษณะเด่นส่วนบุคคลที่สามารถสร้างขึ้นได้ในทุกคน

๖) คุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม (Background Characteristics) ภูมิหลังของแต่ละบุคคลย่อมมีความโดดเด่นและแตกต่างกันไปซึ่งจะสร้างความน่าเชื่อถือและศรัทธาให้เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นได้ง่าย เช่น ชาติตระกูล คุณงามความดีของบรรพบุรุษและรางวัลจากการทำความดี

สรุปได้ว่าทฤษฎีผู้นำตามคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นและสำคัญต่อความเป็นผู้นำและได้รับการยอมรับ เชื่อว่าคุณลักษณะดังกล่าวได้มาแต่กำเนิด เช่น คุณลักษณะทางร่างกาย คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านภูมิหลังทางสังคม

๒) ทฤษฎีพฤติกรรมภาวะผู้นำ (Behavioral Theories)

พฤติกรรมของผู้นำเป็นเครื่องชี้ถึงความสามารถความสำเร็จของผู้นำ ในการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาและมีระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป พฤติกรรมของผู้นำจึงแบ่งได้เป็น ๓ พฤติกรรม ดังนี้^{๓๒)}

๑) พฤติกรรมผู้นำแบบเผด็จการ

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพฤติกรรมของผู้นำเป็นเครื่องชี้ถึงความสำเร็จของความเป็นผู้นำ ซึ่งพฤติกรรมของผู้นำได้แบ่งออกเป็น ๓ พฤติกรรม ดังนี้

^{๓๑)} อนิวัช แก้วจำนงค์, **หลักการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๒๖), หน้า ๑๕๘.

^{๓๒)} กวี วงศ์พัฒน์, **ภาวะผู้นำ**, หน้า ๑๑๙-๑๒๑.

(๑) พฤติกรรมของผู้นำตามแบบเผด็จการ (Autocratic Style) เป็นผู้นำที่รวมการตัดสินใจไว้ที่ตนเอง เป็นผู้กำหนดเป้าหมายและวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้นและควบคุมเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด การมอบหมายงานมีน้อย พฤติกรรมของผู้นำประเภทนี้เหมาะกับสถานการณ์สงคราม เนื่องจากต้องการความรวดเร็วและแน่นอน

(๒) พฤติกรรมแบบประชาธิปไตย (Democratic Style) เป็นผู้นำที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำประเภทนี้จะดึงผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีความเชื่อว่าการเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความคิดเห็นที่กว้างขวางขึ้น และทำให้เกิดการยอมรับจากสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

(๓) พฤติกรรมแบบเสรีนิยม (Laissez- Faire Style) ผู้นำประเภทนี้จะมีลักษณะเหมือนกับผู้ที่คอยให้ข่าวสาร ข้อมูล เมื่อสมาชิกต้องการเท่านั้น วิธีการนี้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระอย่างมาก ปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชากำหนดแนวทางการปฏิบัติกันเอง ลักษณะความสัมพันธ์จะมีน้อย การทำงานจะเป็นในลักษณะเกรงใจ ไม่มีกฎเกณฑ์จึงไม่สามารถเป็นหลักยึดได้^{๓๓}

๓) ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theories)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำและความสำเร็จในสถานการณ์ที่ผู้นำมีความสามารถในการควบคุมอยู่ในระดับต่างๆ ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่าหน้าที่หลักของผู้นำ คือ การมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำงาน หรือสนับสนุนช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาและถ้าลักษณะงานของผู้ใต้บังคับบัญชา คลุมเครือไม่ชัดเจนผู้นำควรจะให้ความกระจ่างให้ได้^{๓๔}

สมยศ นาวิการ^{๓๕} กล่าวถึงการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีเชิงสถานการณ์ (Situational Theories) ว่าเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ การปฏิบัติงานของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ระหว่างรูปแบบปฏิกริยาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และสถานการณ์ขององค์กร ซึ่งเป็นการ พิจารณาทั้งปัจจัยภายนอกและภายในองค์กรซึ่งผู้บริหารองค์กรต้องควบคุมและแก้ไข

จากทฤษฎีทั้ง ๓ ทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ทั้ง ๓ ทฤษฎี เป็นแนวทางอย่างหนึ่งของผู้นำในการพัฒนางานพัฒนาคนและพัฒนาคนให้มีความพึงพอใจในหน้าที่การงานส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสามารถในการทำงาน มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน ให้มีการดำรงอยู่อย่างมีความสุขในสังคมอย่างมีความเข้าใจ และเกิดความสุขอย่างแท้จริง

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ๔

สังคหวัตถุ ๔ ถือเป็นหลักคุณธรรมหนึ่งในพระพุทธศาสนา โดยภาษาบาลีแบ่งออกเป็น ๒ ศัพท์ คือ สังคห ๑ วัตถุ ๑ สังคห แปลงเป็นภาษาไทยว่า สงเคราะห์ มีความหมายว่า “ ช่วยเหลืออุดหนุน” ส่วนวัตถุในที่นี้หมายถึง “ เรื่อง” รวมทั้งสองศัพท์มีความหมายว่า “ เรื่องความช่วยเหลือ”

^{๓๓} อ่างแล้ว.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๑-๑๒๓.

^{๓๕} สมยศ นาวิการ, การบริหารและพฤติกรรมองค์กร, (ม.ป.พ.), หน้า ๑๒๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ คือ เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่คนไว้ให้สามัคคี ประกอบด้วย^{๓๖}

๑. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและศิลปวิทยา

๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓. อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

๔. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกับทุกคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวว่า สังคหผละ แปลว่า กำลังแห่งการสงเคราะห์ ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหาร ผู้ที่ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ถ้านักบริหารบกพร่องเรื่องมนุษยสัมพันธ์ก็จะมีคนมาช่วยทำงาน เมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขา ก็เป็นนักบริหารไม่ได้^{๓๗}

พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้เรียกว่าสังคหวัตถุ หมายถึงวิธีผูกใจ คือทำหน้าที่เป็นกาวใจเชื่อมประสานคนทั้งหลายเข้าด้วยกัน ลืมสลัก ดังกล่าวนั้นคือ สังคหวัตถุ นักบริหารจะสามารถผูกใจเพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ได้ ถ้า มีสังคหวัตถุ ๔ ประการ สังคหวัตถุ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ทาน หมายถึง การให้ (โอบอ้อมอารี) นักบริหารที่ตีสองมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาการให้ทางจะช่วยให้ผูกคนอื่นไว้ได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ทโท คนถดมิตตานิ ผู้ให้ย่อมผูกใจมิตรไว้ได้” นักบริหารอาจให้ทานได้ ๓ วิธี คือ

๑) อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า “เพื่อนแท้ คือเพื่อนที่ช่วยเหลือในยามตกยาก” การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนจัดเข้าในอามิสทาน

๒) วิทยาทาน คือ ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

^{๓๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต ฉบับชาวบ้าน**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันสันติธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕.

^{๓๗} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) , **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.

๓) อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่ง กัน และกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง

๒) ปิยวาจา หมายถึง การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) นักบริหารที่ดีจะรู้จักผูกใจคนด้วยคำพูดอ่อนหวาน คำพูดหยาบกระด้างผูกใจใครไม่ได้ ตามปกติคนเราจะมัดสิ่งของต้องใช้ของอ่อน เช่น เชือก หรือลวดมัด ในทำนองเดียวกันเราจะมัดใจคนได้ก็ด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน

๓) อตถจริยา หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ตรงกับคำพังเพยที่ว่า “อยู่บ้านทำอนาญานิงดูดาบ ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น” นักบริหารทำอตถจริยาได้หลายวิธี

๔. สมานัตตา หมายถึง การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงานขึ้นมาได้ นั่นคือถือคติว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมสุข” นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตนเอง ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของตน นักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้น ไม่ใช่หนีเอาตัวรอดตามลำพัง

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงหลักสังคหัตถ์ ๔ คือ หลักสงเคราะห์ หรือ เรื่องการสงเคราะห์กันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการให้ เสียสละ มีลักษณะพฤติกรรมที่รู้จักแบ่งปัน ยินดีในความสุขของผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไกล่เกลี่ยความแตกแยกในหมู่คณะ บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา^{๓๘}

๑) ทาน คือ การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน พระพุทธเจ้ามุ่งที่ธรรมทาน มากกว่า อมิสทาน (สงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของ) ธรรมทาน ให้การช่วยเหลือแนะนำ ในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ชี้ช่องทางให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาลบล้างไปด้วยตนเอง

๒) ปิยวาจา คือ การพูดจากรักนิยมนับถือ พระพุทธเจ้าทรงเน้นว่าต้องเป็นถ้อยคำไพเราะ อ่อนหวาน ที่ประกอบด้วยสัจจะ คือ ความจริงใจและต้องเกิดประโยชน์แก่ผู้เจรจาด้วย

๓) อตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งหมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น พระพุทธเจ้าเน้นที่โลกัตถจริยา คือการทำคุณประโยชน์ให้แก่บุคคลในวงกว้าง ไม่จำกัดเฉพาะตนเองและญาติผู้ใกล้ชิด

๔) สมานัตตา คือ ความมีตนเสมอ การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ร่วมสุข ร่วมทุกข์กันได้เสมอต้นเสมอปลาย

พระวิริวัฒน์ รอดสุโข กล่าวถึง หลักสังคหัตถ์ ๔ ว่า เป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ซึ่งใช้ในการสงเคราะห์ผู้อื่น อันจะเป็นเครื่องผูกไมตรี คำว่า สังคหัตถ์ มาจากคำว่า “สังคห” แปลว่า

^{๓๘} พุทธทาสภิกขุ, พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๒๕), หน้า ๓๙๕.

สงเคราะห์ กับคำว่า “วัตถุ” แปลว่า เรื่อง ดังนั้น สังคหวัตถุ จึงแปลรวมกันว่า “ เรื่องการสงเคราะห์” หรือหลักธรรมในการสงเคราะห์ มีหลักใหญ่ๆ ๔ ข้อ เรียกว่า สังคหวัตถุ^{๓๔}

๑. ทาน หมายถึง การให้ ทุก ๆ คนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่าง อาทิเช่น ด้านทรัพย์สินเงินทอง เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ในด้านกำลังกาย ช่วยกระทำการของกันและกันทางกาย ในด้านวาจา พุดจา ช่วยเหลือกันในเรื่องที่ควรพูด ในด้านสติปัญญา ช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำ ต่าง ๆ การให้ เผื่อแผ่ ทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ควรให้ความช่วยเหลือผู้น้อยผู้น้อยก็ควรให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ด้วยจิตใจที่มุ่งจะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการ หรือช่วยที่จะให้พ้นอุปสรรค

๒. ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ หากถ้อยคำที่พูดออกไปนั้นเป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ก็อาจเสียดแทงหัวใจของผู้อื่น ทำให้เกิดความเสียใจ ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ

๓. อตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์กันและกัน คือ การทำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตลอดถึงประเทศชาติ สิ่งใดที่เป็นโทษก็ควรละเว้นไม่กระทำ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์สามารถปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจาใจ ในทุกเวลาและทุกโอกาส

๔. สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ ซึ่งหมายถึง การมีความเสมอต้นเสมอปลายทั้งต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา การรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อยตามหน้าที่ ที่บัญญัติเอาไว้ เป็นระเบียบของสถานที่ ของหน่วยงาน เช่น กฎระเบียบของหน่วยงาน กฎระเบียบของสถานที่ต่างๆ เป็นต้น ตลอดถึงกฎหมายบ้านเมืองหรือแม้แต่ ในทางพระพุทธศาสนาก็คือพระวินัย บัญญัติสำหรับพระภิกษุทั้งหลายนั่นเอง.

ปิ่น มุทุกันต์ ได้กล่าวถึง หลักสังคหวัตถุ ๔ ว่าเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หลักสังคหวัตถุ คือ คุณธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนอื่น ซึ่งมี ๔ ประการดังนี้คือ^{๓๕}

๑. ทาน การให้ปัน

๒. ปิยวาจา ใช้คำพูดที่น่ารัก

๓. อตถจริยา ประพฤติประโยชน์

๔. สมานัตตตา วางตัวเหมาะสม

ไสว มาลาทอง ได้กล่าวถึงหลักสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่าสังคหวัตถุ ๔ หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจของผู้คน เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มี ๔ ประการ ได้แก่^{๓๖}

^{๓๔} วีรวัฒน์ รอดสุโข, “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑.

^{๓๕} ปิ่น มุทุกันต์, พุทธวิธีครองใจคน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๖), หน้า ๗๔-๗๕.

๑. ทาน คือ การให้ การเสียสละ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณธรรมในข้อนี้จะช่วยให้คนไม่เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ละโมภโลกมาก

๒. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจไม่หยาบ กระด้าง ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ถูกกาลเทศะ การพูดที่เป็นปิยวาจานั้นจะต้องพูดด้วยยัตถ์หลักดังต่อไปนี้

๑. เว้นจากการพูดเท็จ
๒. เว้นจากการพูดส่อเสียด
๓. เว้นจากการพูดคำหยาบ
๔. เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๓. อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้อื่น

๔. สมานัตตตา คือ การเป็นผู้ที่มีความเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้คนมีจิตใจที่หนักแน่น ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้อื่นอีกด้วย

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ ๔ จากท่านผู้รู้ข้างต้น ผู้ทำการวิจัย สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ หมายถึงธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นหลักธรรมในการสงเคราะห์ผู้อื่นเป็นการปลูกไมตรีเตมิน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข หากผู้บริหารสถานศึกษาควรนำมาประยุกต์ ปฏิบัติเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ สร้างความมั่นคงด้านความเป็นผู้นำ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริหารและเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เป้าหมายที่วางไว้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน บุคลากรด้านการศึกษา เช่น ครู นักเรียน รวมทั้งผู้บริหาร ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอีกด้วย

๒.๓ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔

“ภาวะผู้นำ” เป็นสิ่งสำคัญที่เกื้อหนุนให้ผู้นำ บริหารจัดการบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติตามด้วยความเข้าใจเต็มใจจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย การใช้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในการครองใจคน และสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อันได้แก่หลัก สังคหวัตถุ ๔ ที่เป็นหลักธรรมอันนำไปสู่การยึดเหนี่ยวจิตใจคนไว้ได้โดยมีองค์ประกอบ คือ^{๔๑}

- ๑) ทาน คือ การให้
- ๒) ปิยวาจา คือ การพูดดี ไพเราะอ่อนหวาน

^{๔๑} ไสว มาลาทอง, คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๓๓๓.

^{๔๒} การสร้างความผูกพันของพนักงานด้วยวิถีพุทธ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://humanrevod.wordpress.com/tag/สังคหวัตถุ๔/> [๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๖].

๓) อุตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔) สมานัตตา คือ การทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย

การนำหลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจบุคลากรให้มีความผูกพันกับองค์กร ผู้นำหรือผู้บริหารก็จะสามารถทำได้ดังนี้

๑.ทาน คือการให้ ผู้นำหรือผู้บริหารต้องรู้จัก แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเสียสละ รูปแบบของการให้ของผู้นำในองค์กรมีหลากหลายดังต่อไปนี้

๑) ให้ความรู้ เช่น การสอนงาน การฝึกอบรม การแก้ปัญหาในงาน รูปแบบการ เรียนรู้ ต่างๆ

๒) ให้สิ่งที่มีมูลค่า เช่น ค่าจ้าง สวัสดิการ รางวัล โบนัส วันหยุดพิเศษ ของขวัญใน โอกาส ต่างๆ

๓) ให้กำลังใจ เช่น การกล่าวคำยกย่องชมเชยเมื่อทำดี ช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่ เมื่อ พนักงานท้อแท้

๔) ให้อภัย เช่น การไม่เอาโทษในความผิดครั้งแรก การยอมให้ผิดพลาดเพื่อให้เกิด การ เรียนรู้

๕) ให้โอกาส เช่น ความก้าวหน้าเติบโต ความท้าทายในงาน เปิดรับฟังความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะ

๖) ให้คุณภาพชีวิตที่ดี เช่น สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่ดี มีเวลาทำงาน ภาระงาน ทรัพยากร ที่เหมาะสม

๒. ปิยวาจา คือการพูดหรือการสื่อสาร การพูดของผู้นำหรือผู้บริหารมีความสำคัญมาก พลังคำพูดของผู้นำสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน หรือสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานเสียขวัญ กำลังใจจนสามารถลาออกได้ หลักการพูดในที่ทำงานหรือในองค์กรของผู้นำให้ ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกดี มีไมตรีต่อกันมีดังต่อไปนี้

๑) พูดยกย่องชมเชย ให้กำลังใจ

๒) พูดให้รู้เรื่อง ชัดเจน เข้าใจตรงประเด็น

๓) พูดความจริง ไม่โกหกหลอกลวง

๔) พูดปลอดภัย เอาใจ

๕) พูดมีอารมณ์ขัน บรรยากาศผ่อนคลาย

๖) พูดด้วยน้ำเสียงที่น่าฟัง ไพเราะ

๗) พูดเพราะ ไม่ใช่วาจาข่มขู่ วางอำนาจ

๘) พูดจาสุภาพ ให้ความเคารพผู้ฟัง

๙) พูดให้ข้อคิด ให้มีแรงจูงใจ มีกำลังใจ

๑๐) พูดให้ถูกต้องจังหวะเวลา ถูกคน

๑๑) พูดขอบคุณ ขอบใจ ขอโทษ และไม่เป็นไร

๓. อัตถจริยา คือการกระทำที่เป็นประโยชน์ ผู้นำหรือผู้บริหารสามารถทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาผ่านกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเองหรือประโยชน์ต่อชุมชนต่อสังคม เช่น

๑) กิจกรรมพนักงานสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร เช่น กีฬาสี สัมมนา ท่องเที่ยวประจำปี

๒) กิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรกับครอบครัว เช่น Family Day, จัดงาน วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก

๓) โครงการช่วยเหลือเมื่อได้รับความเดือดร้อน เช่น บรรเทา ฟื้นฟู ผู้ประสบภัยพิบัติ น้ำท่วม ไฟไหม้บ้าน

๔. สมานัตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย ผู้นำหรือผู้บริหารต้องมีนโยบายด้านการสร้างความผูกพันของผู้ใต้บังคับบัญชา มีระบบ มีมาตรฐาน ในการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อมั่นว่าพวกเขาจะได้รับ ความเป็นธรรมตลอดชีวิตการทำงานในองค์กร เช่น

๑) โครงสร้างเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน ต้องไม่ต่ำกว่าคนทำงาน ในวงการเดียวกัน

๒) ระบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่น่าเชื่อถือ ไม่ลำเอียง ไม่มีอคติ นำไปให้คุณ ให้โทษได้อย่างสมเหตุสมผล

๓) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ควรเป็นที่น่าเคารพ ไม่ทำตัวให้เสื่อมเสียศรัทธา เสียการปกครอง

๔) มาตรฐานในการปฏิบัติผู้ใต้บังคับบัญชาที่เท่าเทียมกัน ไม่มีสองมาตรฐาน (Double Standard) ใช้ระบบคุณธรรม มากกว่าอุปถัมภ์

๕) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการวางโครงสร้างการ พัฒนาความสามารถที่สอดคล้องกับการเติบโตในหน้าที่การงาน มีเส้นทางให้ก้าวหน้าตาม ความถนัดของบุคคล

๖) การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ไม่อ้างเหตุผลในการลดทอนคุณภาพชีวิต

สรุปภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ นี้ พิสูจน์ให้เห็นว่า ผู้นำสามารถนำหลักสังคหวัตถุ ๔ มาพัฒนาภาวะผู้นำซึ่งเป็นวิธีการในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรและเกื้อหนุนให้ผู้บริหารจัดการบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติตามด้วยความเข้าใจเต็มใจจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยยึดหลักสำคัญคือ ๑) ทาน คือ การให้ ๒) ปิยวาจา คือ การพูดดี ไพเราะอ่อนหวาน ๓) อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตา คือ การทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย

๒.๔ ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา^{๔๓} เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษา คณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๒ และ พ.ศ. ๒๔๘๙ ตามลำดับ ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมาเรียกว่า โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้การเรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุ และสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติดคณะสังฆมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันมากโรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่างๆอย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษาระบบและบาลีจะเสื่อมลง เพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากเกินไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษาระบบและบาลีเสียแต่ทางการคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาในทางโลกอยู่

ดังนั้นแม่กองบาลีสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฟั่น ชุตินฺธโร มหาเถระ) จึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่มีวิชา บาลีวิชาธรรมและวิชาทางโลก เรียกว่าบาลีศึกษาสามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษาได้ประกาศเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดเสียและกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ แต่การนี้ปรากฏต่อมาว่า การตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีใหม่นี้มีน้อย นักเรียนก็นิยมเรียนกันน้อยเพราะพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียน โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนดังกล่าวจึงได้พากันเข้าชื้อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการบ้างสมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงนี้ระยะนั้นเกิดความสับสนมาก^{๔๔} ในขณะเดียวกันได้มีผู้แทนราษฎร์ได้ยื่นเรื่องราวขอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกับกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องได้

^{๔๓} พระราชวรมนี (ประยูร ทรัพย์โต), การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๓๕๕.

^{๔๔} กรมการศาสนา, เอกสารสำหรับใช้ประกอบการพิจารณา เรื่องการศึกษาของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๒๑), หน้า ๗๙.

พิจารณาถึงความเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของ พระภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรม และวิชาสามัญศึกษา ควบคู่กันไปโดยไม่มีการสอบสมทบ แต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเอง และโดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้า มากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรมก็ต้องอนุวัตรไปตามความ เปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมี หลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนก หนึ่ง คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป”

ในที่สุด กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๔ และระเบียบ กระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ (ปัจจุบันใช้ ระเบียบ สำนักราชการพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร และ ฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรจะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ทาง พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณะธรรม สมควรแก่ ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณร เหล่านี้ ลาสิกขาบทไปแล้ว สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้าราชการสร้าง ประโยชน์ให้ ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาส ๕๑ แห่ง รายงานเสนอจัดตั้งต่อกรมการศาสนา^{๔๕}

เดิมนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวง ศึกษาธิการปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักราชการพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจัดการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี, ธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติ) ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ.๒๕๔๘ ลงนามโดย นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘

๒.๔.๑ หลักสูตร

ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี ๘ กลุ่มสาระได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, สังคมศาสตร์, ศาสนาและวัฒนธรรม, สุขศึกษาและพลศึกษา, ศิลปะ, การงานพื้นฐานอาชีพ และเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ และมีวิชาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วยวิชาภาษาบาลีและวิชาธรรมวินัย เป็นวิชาเฉพาะในส่วน of วิชาสามัญใดที่ขัดแย้งต่อ

^{๔๕} วิชัย ธรรมเจริญ, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาตพรวี, ๒๕๔๑), หน้า ๓๔.

พระธรรมวินัยหรือไม่เหมาะสมจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขและทำความเข้าใจกับกระทรวง
ศึกษาธิการ

๒.๔.๒ กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดำเนินการตามกฎหมาย กฎกระทรวง
ระเบียบดังนี้

๑. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๔๕
มาตรา ๑๒ กำหนดว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครั
องค์กรชุมชน องค์กรมหาชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและ สถาบันสังคม
อื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เป็นไปตามกฎกระทรวง มาตรา ๑๔ บุคคล ครอบครั
ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและ
สถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสิทธิได้รับสิทธิ ประโยชน์ตามควรแก่กรณี
ดังต่อไปนี้

๒. การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ใน ความ
ดูแลรับผิดชอบ

๓. เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายที่กำหนด

๔. การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

๕. กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘

๖. ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ นี้ มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา ทั่วประเทศ จำนวน ๑๔ กลุ่ม โดยแยกได้ ดังนี้

๑. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑ ประกอบด้วย จังหวัด
กรุงเทพมหานคร, นครปฐม, ปทุมธานี มีโรงเรียนจำนวน ๑๕ โรงเรียน

๒. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วย จังหวัด
กระบี่, ชุมพร, ตรัง, นครศรีธรรมราช, ปัตตานี, ยะลา, ระนอง, สงขลา, สตูล, สุราษฎร์ธานี มีโรงเรียน
จำนวน ๒๒ โรงเรียน

๓. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๓ ประกอบด้วย จังหวัด
กาญจนบุรี, ชัยนาท, ประจวบคีรีขันธ์, พระนครศรีอยุธยา, เพชรบุรี, ราชบุรี, ลพบุรี, สระบุรี, สิงห์บุรี,
สุพรรณบุรี, อ่างทอง, อุทัยธานี มีโรงเรียนจำนวน ๒๓ โรงเรียน

๔. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ประกอบด้วย จังหวัด ก
าแพงเพชร, ตาก, นครสวรรค์, พิจิตร, พิษณุโลก, เพชรบูรณ์, สุโขทัย, อุตรดิตถ์ มีโรงเรียนจำนวน
๒๕ โรงเรียน

๕. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕ ประกอบด้วย จังหวัด เชียงใหม่, แม่ฮ่องสอน, ลำพูน มีโรงเรียนจำนวน ๔๐ โรงเรียน

๖. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๖ ประกอบด้วย จังหวัด เชียงราย, น่าน, พะเยา, แพร่, ลำปาง มีโรงเรียนจำนวน ๕๕ โรงเรียน

๗. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ประกอบด้วย จังหวัด ขอนแก่น, เลย, หนองบัวลำภู มีโรงเรียนจำนวน ๔๔ โรงเรียน

๘. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๘ ประกอบด้วย จังหวัด สกลนคร, หนองคาย, อุดรธานี มีโรงเรียนจำนวน ๓๘ โรงเรียน

๙. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๙ ประกอบด้วย จังหวัด มุกดาหาร, ยโสธร, อุบลราชธานี, อำนาจเจริญ มีโรงเรียนจำนวน ๓๔ โรงเรียน

๑๐. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐ ประกอบด้วย จังหวัด กาฬสินธุ์, นครพนม, มหาสารคาม, ร้อยเอ็ด มีโรงเรียนจำนวน ๔๑ โรงเรียน

๑๑. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑ ประกอบด้วย จังหวัด ชัยภูมิ, นครราชสีมา, บุรีรัมย์, ศรีสะเกษ, สุรินทร์ มีโรงเรียนจำนวน ๔๓ โรงเรียน

๑๒. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๒ ประกอบด้วย จังหวัด ฉะเชิงเทรา, ชลบุรี, นครนายก, ตราด, ปราจีนบุรี, ระยอง, สระแก้ว มีโรงเรียนจำนวน ๑๒ โรงเรียน

๑๓. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๓ (เงินนิกาย) ประกอบด้วย จังหวัด กรุงเทพมหานคร, ชลบุรี, เชียงราย มีโรงเรียนจำนวน ๓ โรงเรียน

๑๔. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๔ (อนันนิกาย) ประกอบด้วย จังหวัด กรุงเทพมหานคร, สงขลา, อุดรธานี มีโรงเรียนจำนวน ๓ โรงเรียน

โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน ๔๒๐ โรงเรียน

โรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนต่ำกว่า ๑๒๐ รูป) จำนวน ๒๔๒ โรงเรียน

โรงเรียนขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑๒๑ - ๓๐๐ รูป) จำนวน ๑๕๕ โรงเรียน

โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๓๐๑ รูปขึ้นไป) จำนวน ๒๓ โรงเรียน

บุคลากร จำนวน ๕,๖๐๘ รูป/คน ได้แก่ครูประจำ จำนวน ๒,๗๕๓ รูป/คน, พระภิกษุ จำนวน ๙๘๕ รูป, คฤหัสถ์ จำนวน ๑,๗๖๘ คน (ชาย จำนวน ๑,๐๗๒ คน หญิงจำนวน ๖๙๖ คน) ครูพิเศษ จำนวน ๑,๘๖๐ รูป/คน คือ พระภิกษุ จำนวน ๖๗๒ รูป, คฤหัสถ์ จำนวน ๑,๑๘๘ คน (ชาย จำนวน ๗๑๐ คน หญิง จำนวน ๔๗๘ คน) เจ้าหน้าที่ จำนวน ๙๙๕ รูป/คน

ห้องเรียน จำนวน ๒,๓๙๓ ห้อง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑,๕๑๔ ห้อง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๘๗๙ ห้อง

นักเรียน จำนวน ๕๓,๐๓๐ รูป

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๓๙,๕๖๑ รูปคือ

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๔,๓๐๐ รูป

มัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๑๔,๒๔๙ รูป

มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๑,๐๑๒ รูป

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๓,๔๖๙ รูป คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๕,๗๖๖ รูป, มัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๔,๕๕๔ รูป, มัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๓,๑๔๙ รูป

การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษาปัจจุบันยังไม่มีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียน อีกทั้งการสร้างพันธสัญญาการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม มีแต่เพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในขณะเดียวกันกลุ่มโรงเรียนไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอที่จะเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้นๆ แก่โรงเรียนในสังกัดให้สามารถสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ การมีแผนยุทธศาสตร์และผู้บริหารที่ดี จำเป็นต่อโรงเรียนในสังกัด เพื่อการปฏิรูประบบการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของท้องถิ่น ปัจจุบันสังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี, ธรรมวินัย และ ศาสนปฏิบัติ) ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ สภาพการณ์ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องพัฒนาหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริงประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา และ ขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างพันธสัญญาการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาทเป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้เป็นรูปธรรม จะมีเพียงการดำเนินงาน ตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอที่จะเป็นแนวทางของการจัดการศึกษา ในบริบทพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างศาสนทายาท และดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่ อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๖}

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ กระทรวงศึกษาธิการจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

^{๔๖} กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, การประเมินผลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕), หน้า ๒๐.

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๔ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือ ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้ “โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” หมายถึง โรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้นในที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตาม หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายถึง วัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา “วัด” หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนา

“ผู้จัดการ” หมายถึง เจ้าอาวาสวัดที่ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

“ครูใหญ่” หมายถึง พระภิกษุทำหน้าที่หัวหน้าสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่ถึง ๒๐๐ รูป

“อาจารย์ใหญ่” หมายถึง พระภิกษุทำหน้าที่หัวหน้าสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ ๒๐๐ รูป แต่ไม่ถึง ๕๐๐ รูป

“ผู้อำนวยการ” หมายถึง พระภิกษุทำหน้าที่หัวหน้าสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ ๕๐๐ รูป ขึ้นไป

“ครู, อาจารย์” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนประจำอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

“นักเรียน” หมายถึง พระภิกษุหรือสามเณรที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“เจ้าหน้าที่” หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“กลุ่มโรงเรียน” หมายถึง กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ข้อ ๕ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะจัดตั้งได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์โดยให้ปฏิบัติดังนี้

๕.๑) วัดที่อยู่ในส่วนกลางและมีการศึกษาพระปริยัติธรรม เสนอรายงานขอจัดตั้งตามแบบที่กรมการศาสนากำหนดไปยังกรมการศาสนา สำหรับวัดที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะจังหวัดด้วย และเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเสนอกรมการศาสนา

๕.๒) ให้กรมการศาสนาพิจารณาเสนอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาของ สงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วเสนอกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาอนุญาตต่อไป

๕.๓) เมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้กรมการศาสนาเป็นผู้ออกใบอนุญาตการเปิดสอนระดับการศึกษาเพิ่มเติม ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ

๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก่อนที่จะขออนุญาตจัดตั้งได้

๖.๑) มีจำนวนห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

๖.๒) มีพระภิกษุหรือสามเณรที่พร้อมจะเข้าเรียน ไม่ต่ำกว่า ๒๐ รูป

๖.๓) ครูที่สอนวิชาสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องมีจำนวนเป็นอัตรา ๓.๒ ของจำนวนห้องเรียน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องมีจำนวนเป็นอัตรา ๒.๑ ของจำนวนห้องเรียน

ข้อ ๗ คุณสมบัติของผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ครู นักเรียนและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีดังนี้

๗.๑) ผู้จัดการมีพรรษาพ้น ๕ อายุไม่เกิน ๖๕ ปี

๗.๒) ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ เป็นเปรียญ หรือพุทธศาสตร์บัณฑิตหรือ ศาสตราจารย์พุทธศาสตร์บัณฑิต มีพรรษาพ้น ๕ อายุไม่เกิน ๖๕ ปี

๗.๓) ครู จะเป็นพระภิกษุ สามเณร หรือคฤหัสถ์ก็ได้ สำหรับคฤหัสถ์ต้องเป็นเพศชาย อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ ครูสอนวิชาพระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องมี วุฒิเปรียญตรีขึ้นไปและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องมีวุฒิเปรียญโทขึ้นไป ครูสอนวิชาพระปริยัติธรรม หมวดพระธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นจะต้องมีวุฒิเปรียญตรีขึ้นไปและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องมีวุฒิเปรียญโทขึ้นไป ครูสอนวิชาสามัญศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไปและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือ เทียบเท่าขึ้นไป

๗.๔) นักเรียน ต้องเป็นภิกษุหรือสามเณร สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต้องจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่าและต้องได้รับใบอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าอาวาสวัดที่พำนักหรือพระภิกษุที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว

๗.๕) เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน อนุโลมตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๓๕

ข้อ ๘ ให้มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภายในระยะเวลา ๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศใช้ระเบียบนี้

ข้อ ๙ ให้มีคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประกอบด้วย อธิบดีกรมการศาสนาเป็นประธาน ผู้แทนกรมสามัญศึกษา ผู้แทนกรมวิชาการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนไม่เกิน ๔ ท่าน เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา กรมการศาสนา เป็นกรรมการและเลขานุการ กรรมการที่เป็นผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นกรรมการได้คราวละไม่เกิน ๒ ปี และเป็นกรรมการได้ไม่เกิน ๒ วาระ ติดต่อกัน

๑๐ คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑๐.๑) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุน

๑๐.๒) กำหนดนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียน

๑๐.๓) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ครู และเจ้าหน้าที่

๑๐.๔) ควบคุมดูแลการจัดการศึกษาให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลักและป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากพระบาลีในพระไตรปิฎก

๑๐.๕) ให้คำแนะนำส่งเสริมการจัดการศึกษา

๑๐.๖) ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตลอดจนหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ ทุกประเภทถ้าปรากฏมีความบกพร่องให้พิจารณาเสนอกรมการศาสนา เพื่อขอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว กรมการศาสนามีอำนาจสั่งปิดโรงเรียนได้

๑๐.๗) วินิจฉัย ชี้ขาด ปัญหาขัดข้องในการปฏิบัติตามระเบียบนี้

๑๐.๘) แต่งตั้งคณะกรรมการให้ปฏิบัติหน้าที่ตามคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มอบหมาย

ข้อ ๑๑ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การเปิดปิดภาคเรียนให้เป็นไปตามกำหนดวันปิดภาคเรียนของการศึกษาของคณะสงฆ์

ข้อ ๑๒ การรวบรวมข้อมูลและสถิติทางการศึกษาประจำปีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เสนอตามแบบที่กรมการศาสนากำหนดและจัดส่งไปยังกรมการศาสนาภายในเดือนมิถุนายน ทั้งนี้ในส่วนกลางให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดส่ง สำหรับส่วนภูมิภาคให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้จัดส่ง

ข้อ ๑๓ การแต่งตั้งผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ครู และเจ้าหน้าที่ ในส่วนกลาง ให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาเสนอกรมการศาสนาแต่งตั้งเฉพาะผู้จัดการใหญ่ อาจารย์ใหญ่

ผู้อำนวยการและครู ส่วนเจ้าหน้าที่ให้ผู้จัดการแต่งตั้งโดยให้ความเห็นของกรรมการศาสนาในส่วนภูมิภาค ให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง แล้วรายงาน ให้กรรมการศาสนาทราบ

ข้อ ๑๔ การให้การอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรรมการศาสนาจะให้เงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

ข้อ ๑๕ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีเจ้าอาวาสหรือสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ เป็นผู้รับใบอนุญาตที่ดำเนินการอยู่ก่อนระเบียบนี้ประกาศใช้ ให้ถือว่าเป็นของวัด ที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ตามระเบียบนี้ ส่วนผู้จัดการให้วัดพิจารณาดำเนินการแต่งตั้งถอดถอนผู้จัดการโดยไม่ให้นำความในข้อ ๗ ของระเบียบนี้มาบังคับใช้

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ประสงค์จะดำเนินการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อไป ในส่วนกลางให้เสนอกรรมการศาสนาโดยตรง ในส่วนภูมิภาคให้เสนอผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดถึงกรรมการศาสนา เพื่อขอความเห็นชอบต่อประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว กรรมการศาสนานุญาตให้หยุดดำเนินการได้

ข้อ ๑๗ ส่วนราชการใดที่มีพระภิกษุสามเณรเรียนอยู่ในสังกัดก่อนแล้วให้ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ใช้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและให้เป็นไปตามระเบียบ กฎข้อบังคับและวิธีการที่ส่วนราชการนั้นกำหนด

ข้อ ๑๘ ให้อธิบดีกรมการศาสนารักษาราชการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ เดิมนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและจัดการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี, ธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติ) ภายใต้อกฏกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย สถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ.๒๕๔๘ ลงนามโดย นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘

๒.๔.๓ การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม

โรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้น เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นผู้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ ความชำนาญตามศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนนั้นจะเป็นรูปแบบของการศึกษาควบคู่กันระหว่างแผนกโลกคือ วิชาสายสามัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ และการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมและแผนกบาลีโดยการกำกับดูแลของแม่กองธรรมและแม่กองบาลีการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตาม ความประสงค์ของคณะสงฆ์ ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาสวัด จำนวน ๕๑ แห่ง รายงานเสนอขอจัดตั้ง โรงเรียนพระปริยัติ

ธรรมต่อกรมการศาสนา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีการตั้งโรงเรียนทั่วประเทศเป็น ๓๙๙ โรงเรียนแบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน ๒๑๖ โรงเรียน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีแนวปฏิบัติในการขอจัดตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังนี้

๑. วัดใดที่มีความประสงค์จะจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม ให้เสนอรายงานการขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนตามแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด (แบบ ปส.๑, แบบ ปส.๕, แบบปส.๗, แบบ ปส.๙ และแบบ ปส.๑๑) พร้อมคำบรรยายประเภทสถานที่และแผนผังแสดงห้องเรียน แบบตรวจสอบความพร้อม โดยเสนอผ่านเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด จนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด

๒. เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้การสนับสนุนแล้วให้จังหวัดส่งเรื่อง ที่วัดเสนอไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ระหว่างเดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม

๓. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะรวบรวมข้อมูลเอกสารเพื่อนำเข้าคณะกรรมการกลั่นกรองการขออนุญาตจัดตั้งและขยายชั้นเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อคณะกรรมการเห็นควรแล้วจะนำกราบทูลประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ (สมเด็จพระสังฆราช) เพื่อทรงให้ความเห็นชอบ แล้วนำเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อพิจารณาอนุญาต

๔. เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนแล้ว จะออกใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนและมีหนังสือแจ้งพร้อมกับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนพร้อมทั้งสำเนาใบอนุญาตให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและแจ้งประธานกลุ่มโรงเรียนนั้น ๆ ทราบ

๕. เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับแจ้งการอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว ให้ดำเนินการแต่งตั้งผู้จัดการ ครูใหญ่/ผู้ช่วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการแล้วแต่กรณี ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

๖. เมื่อจังหวัดได้ดำเนินการแต่งตั้งผู้จัดการ ครูใหญ่/ผู้ช่วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการแล้วแต่กรณี ครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้ว ให้จังหวัดส่งใบแต่งตั้งฉบับจริงให้แก่โรงเรียน และแจ้งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ พร้อมทั้งส่งสำเนาใบแต่งตั้งด้วย การศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดอยู่ในปัจจุบันก็สืบเนื่องมาจาก วิวัฒนาการทางการศึกษาในอดีตการศึกษาของคณะสงฆ์ในส่วนที่เรียกว่า ฝ่ายปริยัตินั้น ได้แยกออกเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรม บาลีและการศึกษาพระปริยัติธรรม ดังนี้

๖.๑ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรม แบ่งออกเป็น ๓ ชั้นคือ ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก สำหรับพระภิกษุสามเณรและธรรมศึกษาตรี ธรรมศึกษาโท ธรรมศึกษาเอก สำหรับฆราวาส

๖.๒ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี การศึกษาแผนกนี้ แบ่งออกเป็น ๘ ชั้น คือ เปรียญประโยค ๑-๒ เปรียญ ประโยค ๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙

๖.๓ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปัจจุบันการจัดตั้งและการดำเนินการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต้องดำเนินการให้เป็นไป ตามระเบียบ คำสั่ง แนวปฏิบัติที่กำหนดไว้

๑. การตั้งโรงเรียนต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียน พระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๑ หลักสูตรและประเมินผล

๑.๑.๑ ใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๓๔ ตาม คำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๓๐๗/๒๕๓๔ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๑.๒ ประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๓๔

๑.๒ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

๑.๒.๑ ใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๓๔ ตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๓๐๘/๒๕๓๔ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔

๑.๒.๒ ประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๓๔ สรุป ได้ว่าการศึกษาทุกอย่างที่คณะสงฆ์จัดขึ้น โดยอาศัยสถานที่บริเวณวัดเป็นที่เรียนนั้น เป็นการ จัด การศึกษาเพื่อให้โอกาสกับผู้ที่เข้ามาศึกษาในทุก ๆ ด้าน โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่อยู่ใน ความรับผิดชอบของกรมศาสนา ก็เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรผู้ด้อยโอกาส โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมศาสนานั้นได้รับการสนับสนุนจาก กระทรวงศึกษาธิการน้อย แต่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการอุปถัมภ์จากแรงศรัทธาของประชาชนทั่วไป ในด้านการบริหารและการจัดการก็เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์โดยตรง คือพระเป็นผู้บริหารเอง ด้วยการ ดำรงตำแหน่งผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ

๒.๔.๔ การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม

การดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นเรื่องของวัดเองสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภายใต้การกำกับดูแลของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ทำหน้าที่เพียงอนุมัติการจัดตั้งและให้การส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเหล่านี้ได้เป็นโรงเรียน เป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยตรงเหมือนกับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาหรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมคือมหาเถรสมาคม สภาการศึกษาคณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัด กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ คือสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาโดยมีโครงสร้างการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม

๒.๔.๕ โครงสร้างการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานศาสนา รับผิดชอบทำนุบำรุง ส่งเสริมและเผยแพรศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และให้อุปถัมภ์ศาสนาอื่นที่ประชาชนภายในประเทศนับถือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่เป็นที่ตั้งขอสำนักงานสภาพ การศึกษาของคณะสงฆ์ มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นทั้งเลขาธิการและ เลขาธิการของ สำนักงานพระพุทธศาสนา จึงเป็นเสมือนหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็น เครื่องมือ ดำเนินการให้กับสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ ดังนั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ได้ มีการแบ่งส่วนราชการกรมศาสนาเดิมออกเป็น ๒ หน่วยงาน เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อ นายกรัฐมนตรี ดังปรากฏอยู่ในทุกวันนี้

กรมศาสนาเป็นกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานศาสนา รับผิดชอบทำนุบำรุง ส่งเสริม และเผยแผ่พุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติและให้อุปถัมภ์ศาสนา ที่ประชาชนภายในประเทศนับถือ กรมการศาสนาเกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยงานที่เป็นที่ตั้งขอสำนักงานสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ ตามพระ ราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ ๒๕๓๒ กรมการศาสนาแบ่งส่วนราชการเป็น ๔ กอง ๔ สำนัก คือ สำนักเลขานุการกองแผนงานกองศาสนศึกษา กองพุทธศาสนศึกษา กองศาสนูปถัมภ์ สำนักงาน เลขาธิการเถรสมาคม สำนักพุทธมณฑล หน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยตรง ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการเกี่ยวกับ การศึกษาของ คณะสงฆ์ทั้งปวง รวมทั้งการศึกษาพระปริยัติธรรม กองศาสนศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการ คือ

๑. ให้การอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม

๒. ติดตามประเมินผลโรงเรียน

๓. ตรวจสอบโรงเรียนที่ขอจัดตั้งและขอขยายชั้นเรียนเพื่อให้เสนอสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาอนุมัติ

๔. พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา สภา การศึกษาคณะสงฆ์ สภาพการศึกษาคณะสงฆ์เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาคำสั่งของมหาเถรสมาคมเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๒ ประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธาน แม่กองบาลีและ แม่กองธรรม สนามหลวงเป็นรองประธาน ๒ รูป นายกสภามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย อธิการบดี สภาพการศึกษา มหามกุฎราชวิทยาลัยเลขาธิการมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เลขาธิการสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน ๙ ท่านที่สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งตาม คำกราบทูลของนายกสภา ฯ เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นทั้งเลขาธิการและเลขานุการของสภา การศึกษาของคณะสงฆ์ หน้าที่สำคัญของสภาพการศึกษาของ คณะสงฆ์คือ ควบคุมและส่งเสริมการจัด การศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบนโยบาย แผนงานโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตร และแบบเรียนตามโครงสร้างการศึกษาทุกระดับ พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ตลอดจนพิจารณา เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาทุกระดับ ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมายรวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้ง กรรมการทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับ

การศึกษาด้วย สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดในฐานะตัวแทนจากสำนักงาน พุทธศาสนาแห่งชาติ ใน ส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ทุกๆ แผนก รวมทั้งภายใน จังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดสรรงบประมาณจำนวน หนึ่งให้กับสำนักงานพุทธ ศาสนาจังหวัด เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดูแลโรงเรียน เว้นแต่ในกรณีเป็นโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะทำหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียน โดยตรง นอกจากนี้สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดทำหน้าที่จัดแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดอีกด้วย ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียน ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพ.ศ. ๒๕๕๓ และกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา แบ่งกลุ่มงานออกเป็น ๔ กลุ่มดังนี้

๑. กลุ่มงานบริหารวิชาการ มีภารกิจดังนี้

๑.๑ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

๑.๒ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

๑.๓ การวัดผล ประเมินผล และเทียบผลการเรียน

๑.๔ การวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

๑.๕ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

๑.๖ การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

๑.๗ การนิเทศการศึกษา

๑.๘ การแนะแนวการศึกษา

๑.๙ การพัฒนาระบบการประกัน

๑.๑๐ คุณภาพภายในสถานศึกษา

๑.๑๑ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

๑.๑๒ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

๑.๑๓ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๒. กลุ่มงานบริหารงานบุคคล มีภารกิจ ดังนี้

๒.๑ การจัดทำและเสนอของงบประมาณ

๒.๒ การจัดสรรงบประมาณ

๒.๓ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการ ดำเนินงาน

๒.๔ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

๒.๕ การบริหารการเงิน

๒.๖ การบริหารบัญชี

๒.๘ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

๓. กลุ่มงานบริหารบุคคล มีภารกิจดังนี้

๓.๑ การวางแผนและกำหนดอัตรากำลังตำแหน่ง

๓.๒ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

๓.๓ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

๓.๔ วินัยและการรักษาวินัย

๓.๕ การออกจากราชการ

๔. กลุ่มงานบริหารทั่วไป มีภารกิจดังนี้

๔.๑ การดำเนินงานธุรการ

๔.๑ งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

๔.๒ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

๔.๓ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

๔.๔ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

๔.๕ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ

๔.๖ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

๔.๗ การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

๔.๘ การรับนักเรียน

สรุปโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในปัจจุบันมีการบริหารคล้ายกับโรงเรียนสายสามัญทั่วไป การจัดการศึกษาเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการโดยเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม แต่โรงเรียนพระปริยัติธรรมจะเน้นการจัดการศึกษาด้านพุทธศาสนากับสมณะเพศ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา “ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี “ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

สุรชนี เคนสุโพธิ์^{๔๗} ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของ นักบริหารงานเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า มี ๔ ด้านคือ ๑) ด้านการบริหารจัดการ คือมีทักษะการตัดสินใจและใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สูงและ ยอมรับ การกระทำของตนและมีทักษะการวางแผนจัดระบบงาน จัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร อย่างคุ้มค่า ๒) ด้านวิชาการ คือมีทักษะ การเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีปฏิภาณ ไหวพริบดี เฉลียวฉลาดรอบรู้ ในการแก้ปัญหา และเคารพและยอมรับในความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพและความคิดเห็นของผู้อื่น ๓) ด้านบุคลิกภาพ คือรู้จักตนเองและพัฒนา ตนเองตลอดเวลา มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และการกระทำของตนสูง และปฏิบัติตนให้เป็น แบบอย่างที่ดีเพื่อให้ บุคลากรในองค์กรเกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจ และเกิดความศรัทธาในความเป็นผู้นำ ๔) ด้าน คุณธรรมจริยธรรมคือยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในแง่ของศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมให้เป็น แบบอย่างต่อสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อการปฏิบัติงานและมีศีลธรรม ประพฤติตน เหมาะสมใช้วิชาชีพเพื่อให้บุคลากรในองค์กรไว้วางใจและเชื่อมั่นในการทำงาน

พระครูภัทรธรรมคุณ^{๔๘} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร การศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี” พบว่า ความ คิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียน มัธยมศึกษา ในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมุทิตา คือ ผู้บริหารพลอย ยินดี เมื่อเพื่อนร่วมงานได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างจริงใจ และแสดงความเป็นภาวะผู้นำเมื่อเพื่อนร่วมงาน ประสบความสำเร็จ ด้านอุเบกขา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำด้านความอดทนต่อการปฏิบัติงานที่ยากและทำ ทาย พร้อมยอมรับการประเมินผล ด้านเมตตา ผู้บริหารได้มอบหมายงานอื่นๆ นอกเหนือจากงาน ประจำให้ตรงกับความรู้ความสามารถและผู้บริหารมีความโปร่งใส ด้านกรุณา ผู้บริหารจัดสวัสดิการ ภายในสถานศึกษาเพื่อบรรเทาความทุกข์ของผู้ใต้บังคับบัญชา และมีระบบงานที่ไม่เบียดเบียน ผู้ร่วมงาน แนวทางการพัฒนาผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้บริหารและครูยังต้องมีความยุติธรรมในการช่วยเหลือ ตามหน้าที่ตำแหน่งเมื่อ เพื่อนร่วมงานมีปัญหา ในหน้าที่ผู้บริหารควรแสดงการเป็นผู้นำเพื่อให้ ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้มีความ เชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ ให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

^{๔๗} สุรชนี เคนสุโพธิ์, “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของนักบริหารงานเทศบาล”, **ดุชนิ บัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์มนุษย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.**

^{๔๘} พระครูภัทรธรรมคุณ, “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.**

นิภาพร เหล่าพรมมา^{๔๙} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า (๑) การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมให้ความเห็น อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาหลายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ๑.การใช้หลักทาน, ๒.การใช้หลักปิยวาจา, ๓.การใช้หลักอรรถจริยา และ, ๔.การใช้หลักสมานัตตา ตามลำดับ (๒) แนวทาง การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัญหาด้านทาน ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรม เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานน้อย, ด้านปิยวาจา ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผนนโยบาย และขาดการให้คำแนะนำที่ดี, ด้านอรรถจริยา ผู้บริหารมีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และวางตนไม่เหมาะสมในหน้าที่การงาน และด้านสมานัตตา ผู้บริหารขาดระเบียบวินัย ขาดความเป็นภาวะผู้นำ และขาดความยุติธรรมในการบริหารบุคลากร ด้านทาน ควรให้มีการติดตามการทำงาน และสนับสนุนกิจกรรม จัดสรรงบประมาณสวัสดิการให้เพียงพอ ด้านปิยวาจา ควรให้ผู้บริหารแสดงนโยบายให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากร แสดงความสามารถ ในการประชุมและทำงาน, ด้านอรรถจริยา ผู้บริหารควรให้ขวัญและกำลังใจต่อบุคลากร วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี สงเคราะห์ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยไมตรีที่ดี และด้านสมานัตตา ผู้บริหารควรมีการประสานงานกับบุคลากรด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเป็นภาวะผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย.

วันทนา เนาว์วัน^{๕๐} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓” ผลการวิจัยพบว่า (๑) แนวคิดภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมและทฤษฎีทางตะวันตกของภาวะผู้นำของ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓ พบว่า ๑) คุณลักษณะภาวะผู้นำตาม หลักพุทธธรรมด้าน หลักปาปนิกรธรรม ๓ รองลงมาคือสังฆโสภณสูตร อันดับที่สามคือคุณธรรมอนาถปิณฑิกะเศรษฐี และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๒) กระบวนการและวิธีการพัฒนาภาวะ ผู้นำที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การเข้ารับการอบรมสัมมนาภาวะผู้นำ การศึกษาดูงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีการบริหารจัดการที่ดีและมีผู้นำที่ได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติหรือเป็นที่รู้จักกันดี

^{๔๙} นิภาพร เหล่าพรมมา, “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^{๕๐} วันทนา เนาว์วัน, “การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่๓”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

และการกระจายอำนาจภาวะผู้นำในลักษณะการประสานความร่วมมือ (๒) สภาพปัญหาทั่วไปและคุณลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓ ๑) ด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรขาดความมั่นคงในวิชาชีพครู สวัสดิการ ไม่เท่าเทียมบุคลากรภาครัฐ อัตราการเข้าออกบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ๒) ด้าน งบประมาณ งบประมาณหลักของโรงเรียนมาจากค่าบุดหนุนเฉลี่ยรายหัวต่อนักเรียน เมื่อนักเรียน มีจำนวนน้อยจึงทำให้มีงบประมาณหมุนเวียนน้อย ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ ๓) ด้านการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้บริหารหลักคือเจ้าอาวาสแม้จะมีคณะกรรมการบริหาร แต่มีภารกิจสูงมาก จึงทำให้การบริหารขาดความคล่องตัว และคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมพบว่ามีความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ เมตตา กรุณา มีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ความทุ่มเทในการทำงาน และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (๓) ส่วนรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพบว่าอันดับแรก หลักธรรมด้านหลักปาณิกธรรม ๓ ในด้านจักษุมหา (การมีวิสัยทัศน์ที่ดี) ด้านวิรุโ (ด้านความชำนาญ ในงาน ความเป็นมืออาชีพ) และด้านนิสสยสัมปโน (การสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดี ตลอดจนการสร้างสรรค์ทางสังคม โดยอาศัยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์) รองลงมาคือสังฆโศภณสูตร ด้านวิสารโท (เป็นผู้แก้แค้น เป็นผู้อาจในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น) ด้านวินีโต (เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี มีความเรียบร้อยในกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย) ด้านวิยัตโต (การเป็นผู้มีปัญญามีความรอบรู้และมีความฉลาดหลักแหลมในการปฏิบัติงาน) ด้านธัมมานุธัมมปฏิปโน (ผู้ปฏิบัติธรรม รักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร) และด้านพหุสุโต (เป็นผู้มีความรู้ศึกษาความทรงจำ ผู้ที่ได้รับการศึกษามาก) อันดับที่สามคือคุณธรรมอนาถบิณฑิกะเศรษฐี การมีความซื่อสัตย์ สุจริต และขยัน สติปัญญาเป็นเลิศ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความเสียสละ และภาวะผู้นำตามทฤษฎีตะวันตก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการให้อิสระภาพในการทำงาน การกระตุ้นให้มีเจตคติที่ดีใน การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเป็นแบบอย่างสันติภาพและสิทธิมนุษยชนและ ต้องการให้ผู้ผู้นำมีความยุติธรรมเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ต้องมีความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง โดยนำมาซึ่งจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนวัตกรรมเพื่อความเหนือกว่าภายใต้การยึดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของโรงเรียน อันนำมาซึ่งความอยู่รอด รวมทั้งนอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองด้วย

ปิยะบุตร รักษ์วงศ์^{๕๑} การวิจัยเรื่อง “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า(๑) ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง ได้แก่ด้านปิยวจา และด้านสมานัตตตา รองลงมาได้แก่ ด้านอรรถจริยา ส่วนด้านที่มี

^{๕๑} ปิยะบุตร รักษ์วงศ์, “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

ความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านทาน (๒) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง/หน้าที่ การฝึกอบรม และการร่วมทำกิจกรรมเพื่อชุมชน/สังคม เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีความ คิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี คือ ๑) ด้านทาน ผู้บริหารควรสอนงานหรือแนะนำให้บุคลากรที่ขาดความรู้และ ประสบการณ์ ตามโอกาสสมควร ๒) ด้านปิยวาจา ผู้บริหารควรใช้คำพูดที่มีประโยชน์ มีเหตุผล และกล่าวถูก กาลเทศะ ควรกล่าวยกย่อง หรือชมเชย บุคลากรที่ประสบผลสำเร็จ ในการปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และด้วยความยินดีเสมอ ๓) ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารควรร่วมช่วย แก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความ ตั้งใจ และกระตือรือร้น ผู้บริหารควรมีความยินดีที่จะช่วยเหลือบุคลากรอย่างเสมอภาค ๔) ด้านสมานัตตตา ผู้บริหารควรวางตนเสมอต้นเสมอปลาย กับบุคลากรทุกคน ผู้บริหารควรปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นกันเอง ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีและเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำ

ประทีป บินชัย^{๕๒} ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่ามี ประการ คือ คุณลักษณะทางร่างกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ งานและสังคม คุณลักษณะแต่ละด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้ ๑) คุณลักษณะทางร่างกาย ได้แก่ ความแข็งแรง รูปร่าง ความสูง น้ำหนัก กล่าวหาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลกับคุณลักษณะทางร่างกายให้ ผลลัพธ์ที่ขัดแย้งกัน เช่น Mahatma Gandhi, Napoleon, Stalin และ Deng Xiaoping เป็นตัวอย่าง ของบุคคลรูปร่างเล็ก แต่เป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ได้ ๒) คุณลักษณะด้าน ภูมิหลังทางสังคม ได้แก่การศึกษา สถานภาพทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม . ด้านสติปัญญาและความสามารถ ผู้นำที่มีความรู้ มีดุลพินิจ มีทักษะในการพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ปฏิภาณไหวพริบดี ๓) ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ อดทนต่อความเครียด การควบคุมอารมณ์ได้ดี ความกระตือรือร้น ความตื่นตัว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการปรับตัว เป็นคนเปิดเผยไม่เก็บ ตัว ๔) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ได้แก่ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ การไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จะต้องมีความมุ่งมั่นสูง ริเริ่มงานใหม่ ๆ ๕) สังคม ได้แก่ความนิยมแพร่หลาย มีทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล มีเสน่ห์ดึงดูด ความร่วมมือชอบสังคม นักการทูต

^{๕๒} ประทีป บินชัย, “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *ดุชนิพนธ์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

วิมล จันทรแก้ว^{๕๓} ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่ามี ๕ ขั้นตอนดังนี้ ๑) การวิเคราะห์สังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาต้องการพัฒนา ๒) การสร้างรูปแบบ ๓) การทดลองรูปแบบ ๔) การพัฒนารูปแบบ ๕) การประเมินรูปแบบ ๒. คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ต้องการพัฒนา มี ๕ ข้อคือการเป็นผู้นำ การเรียนรู้แบบทีม ผู้นำของผู้นำ ที่สร้างความคิดสร้างสรรค์การบริหารความเสี่ยงและผู้นำที่มุ่ง ผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานทั้ง ๔ กลุ่มงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาและครูผู้สอนนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

พิณบุหงา แสงศรีธรรมกุล^{๕๔} ได้ศึกษา “ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร” พบว่า อยู่ในระดับมาก ๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๔ อันดับได้แก่ด้านปิยวาจาในระดับมากที่สุด ด้านทาน ด้านสมานัตตา และด้านอรรถจริยามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒) การเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๓) การศึกษา พบว่า ด้านทาน ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร ด้านสวัสดิการต่างๆ รางวัลคำชมเชยให้ผู้ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจช่วยเหลือ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ อย่างเหมาะสม ต่อการปฏิบัติงานเสมอ ด้านปิยวาจา บุคลากร ควรควบคุมวุฒิภาวะทางอารมณ์และพูดไปในทางสร้างสรรค์ เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ด้านอรรถจริยา ควรจะให้การสนับสนุนการทำงาน และกิจกรรมต่างๆ ด้วยความกระตือรือร้น ด้านสมานัตตา ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนเป็นกลางกับผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติมาตรฐานเดียวโปร่งใส ยุติธรรม เท่าเทียมกันเสมอ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคลอื่นไว้ได้ เป็นการส่งเสริมความสามัคคีประสานหมู่ชนไว้ หากสังคมใดมีการให้ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือกัน มีการพูดจากันด้วยความสุภาพอ่อนหวาน มีการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น และมีความดีต่อกันอย่างสม่ำเสมอ มีความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวเป็นกลาง สังคมนั้นย่อมเกิดความเจริญก้าวหน้าและมีความสุข

^{๕๓} วิมล จันทรแก้ว, “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

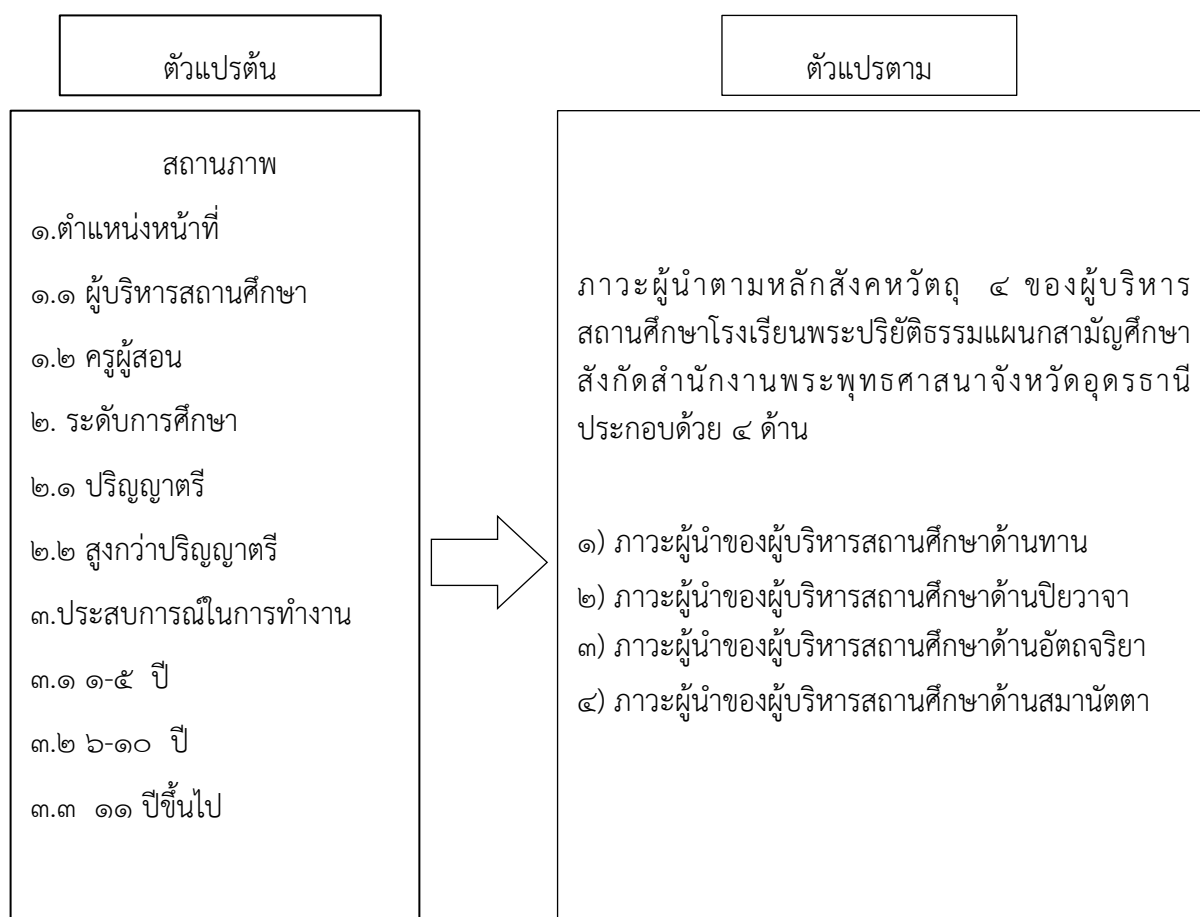
^{๕๔} พิณบุหงา แสงศรีธรรมกุล, “ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ดังนั้นในการพัฒนา สังคม จึงควรพัฒนาคนในสังคมให้ปฏิบัติตามหลักธรรม ๔ ประการนี้อันได้แก่ ทาน ปิยวาจา สมานัตตา และอัทธจริยา จึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย “ เรื่องภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (dependent Variables) ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี” การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (MixedResearch)โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology Research)^๑ โดยใช้วิธีการนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์แบบอุปนัยวิธีเพื่อศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ๖ ขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

๓.๑.๑ ค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research)

โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากตำรา บทความและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

๓.๑.๒ ศึกษาโดยวิจัยภาคสนาม (Field Survey)

โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่จะมาทำการวิเคราะห์ และเก็บข้อมูลจาก ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน ทั้งครูประจำ และครูพิเศษ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี

๓.๑.๓ ขั้นเตรียมการ คือ ทำการศึกษาข้อมูลจากตำรา บทความวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

^๑ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, “การวิจัยแบบประสม: ทางสายกลางของการวิจัย” การออกแบบการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๒๑- ๓๒๔.

๓.๑.๔ ขั้นการพัฒนาเครื่องมือ คือ ใช้กรอบแนวคิดเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเที่ยงตรงจากเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างอย่างใดในการวิจัย แล้วนำเสนอกับคณะกรรมการควบคุมการวิจัยตรวจสอบ แนะนำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อ ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

๓.๑.๕ ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นำแบบสอบถามที่คณะกรรมการปรับปรุงแล้วเก็บข้อมูลจากประชากร และกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี

๓.๑.๖ ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล คือ นำข้อมูลที่ได้มาประเมินผล โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๑.๗ ขั้นสรุปและอภิปรายผล คือ นำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายและสรุปเป็นผลการศึกษาวิจัยโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลเนื้อหา แล้วนำเสนอเป็นรายงานการวิจัยต่อไป

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

๓.๒.๑ ตำแหน่งหน้าที่ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้น ๑๓๔ รูปคน จำแนกได้ดังนี้

(๑) ตำแหน่งหน้าที่

(๑.๑) ผู้บริหาร	จำนวน ๒๐	รูป/คน
(๑.๒) ครูผู้สอน	จำนวน ๑๓๔	รูป/คน

(๒) ระดับการศึกษา

(๒.๑) ปริญญาตรี	จำนวน ๑๕๓	รูป/คน
(๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี	จำนวน ๒๑	รูป/คน

(๓) ประสบการณ์ทำงาน

(๓.๑) ระยะ ๑-๕ ปี	จำนวน ๗๐	รูป/คน
(๓.๒) ระยะ ๖-๑๐ ปี	จำนวน ๕๓	รูป/คน
(๓.๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	จำนวน ๕๑	รูป/คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๓๗ รูป/คน จากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ทั้งหมด ๒๐ โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชชี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)^๒ โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

^๒ เครชชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970) อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

จำแนกตามสถานภาพ และเปรียบเทียบสัดส่วนประชากร ตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ
ประสบการณ์ทำงาน ได้กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random Sampling) ด้วยวิธี
จับสลากปรากฏรายละเอียด ตามตารางที่ ๑
ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ ๑ ตำแหน่ง	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	รวม	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	รวม
๑. ระดับการศึกษา						
๑.๑ ปริญญาตรี	๓๐	๑๒๓	๑๕๓	๒๘	๙๒	๑๒๐
๑.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๑๐	๑๑	๒๑	๗	๑๐	๑๗
รวม	๔๐	๑๔๓	๑๘๔	๓๕	๑๐๒	๑๓๗
๒. ประสบการณ์ทำงาน						
(๒.๑) ระยะ ๑-๕ ปี	๙	๖๐	๗๐	-	๕๒	๕๒
(๒.๒) ระยะ ๖-๑๐ ปี	๙	๔๓	๕๓	-	๓๗	๓๗
(๒.๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๓๑	๕๓	๑๙	๒๙	๔๘
รวม	๔๐	๑๓๔	๑๗๔	๑๙	๑๑๘	๑๓๗

๓.๒.๓ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๐ รูป/คน แยกเป็น ผู้บริหาร ๕ รูป/คน
และครูผู้สอน ๕ รูป/คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ ประเภทของเครื่องมือ มีอยู่ ๒ ประเภท คือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Metho Research) โดย
ประกอบด้วยวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitation
Research) ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ ประเภท คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)
และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี มี
ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
และแบบปลายเปิด (Open – ended Questionnaire) มีดังนี้

๑) แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
หลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด
อุดรธานีมี ๓ ตอนได้แก่

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)^๓ ดังนี้

๕ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
๓ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
๑ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open – ended Questionnaire) จำนวน ๔ ด้าน ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

๒) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น ๒ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๔ ด้าน ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

๑) แบบสอบถาม (Questionnaire)

(๑) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักแนวคิดและทฤษฎีเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

^๓ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีรสาส์น จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๘๒-๘๓.

(๒) ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถาม เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

(๓) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี รูปแบบตามแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open – ended) มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักแนวคิดของลิเคิร์ต (LiKert,19970),อ้างอิง บุญชม ศรีสะอาด มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยที่สุด

ตอนที่๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) จำนวน ๔ ด้าน

(๔) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ

(๕) นำแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ และจัดทำบัตที่แก้ไข นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย ด้านบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย การวัดผลประเมิน ด้านสถิติคณิตศาสตร์ เพื่อความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า Index of congruence (IOC) ตามเกณฑ์ดังนี้

+๑	หมายถึง	เห็นด้วย	เป็นข้อที่นำไปใช้ได้
๐	หมายถึง	ไม่แน่ใจ	เป็นข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออก
- ๑	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย	เป็นข้อที่นำไปใช้ไม่ได้ ควรตัดออกหรือปรับปรุง แก้ไขใหม่โดยถือเกณฑ์ประเมินในแต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไป

(๖) นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมินหรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับเรื่องวิจัย

(๗) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ล้วน สายยศ (Cronbach) ^๔ จำนวนไม่ต่ำกว่า ๓๐ คน เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลตามโปรแกรมสำเร็จรูป

(๘) นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบถูกต้องแล้วไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายต่อไป

๒) แบบสัมภาษณ์ (Interview)

(๑) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

(๒) ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบงานวิจัย เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

(๓) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามเอกสารเกี่ยวกับ หลักการทฤษฎีเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี และรูปแบบโครงสร้างแบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์จำนวน ๑ ชุด มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

(๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว นำไปหาอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย พิจารณา ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ

(๕) นำเสนอแบบสัมภาษณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง สมบูรณ์ และจัดทำฉบับที่แก้ไขแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย การประเมิน วัดผล หรือด้านสถิติคณิตศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องกับเรื่องที่วิจัย

(๖) นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้เป็นฉบับสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเนื้อหาสอดคล้องกับงานวิจัยและพิมพ์นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

^๔ ล้วน สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิริยาศาสตร์ จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐๐.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ผู้วิจัยติดต่อศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอหนังสือความร่วมมือในการทำวิจัย เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปยัง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา ในจังหวัดอุดรธานี เป็นจำนวน ๒๐ โรงเรียน

(๒) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๓๗ ฉบับ และรับคืนมาด้วย

(๓) นำแบบสอบถามที่ได้คืนมา ถือเป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว นำมาวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆ โดยผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับตำแหน่ง หน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยวิเคราะห์หาจำนวน และค่าร้อยละ

๓.๕.๒ วิเคราะห์หาระดับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert, 1970) ^๕ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับ และแปรผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
๔.๕๑ – ๕.๐๐	ระดับความเห็นมากที่สุด
๓.๕๑ – ๔.๕๐	ระดับความเห็นมาก
๒.๕๑ – ๓.๕๐	ระดับความเห็นปานกลาง
๑.๕๑ – ๒.๕๐	ระดับความเห็นน้อย
๑.๕๑ – ๑.๕๐	ระดับความเห็นน้อยที่สุด

๓.๕.๓ นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมารวบรวมโดยอุปมัยวิธีมาสรุปเป็นข้อมูลผลการวิจัย

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยโดยใช้

(๑) ค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) ของแบบสอบถาม

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐.

(๒) ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correction) ของแบบสอบถาม

(๓) ค่าความเชื่อมั่น (α =Alpha-Coefficient) ของแบบสอบถาม

๓.๖.๒ สถิติพื้นฐาน

(๑) ความถี่ (Frequency)

(๒) ค่าร้อยละ (Percentage)

(๓) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

(๔) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

๔.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

ผู้วิจัยนำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

๔.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่โดยหาความถี่และค่าร้อยละซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน ๑๓๗ รูป/คน ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งหน้าที่		
๑.๑ ผู้บริหาร	๑๙	๑๓.๘๗
๑.๒ ครูผู้สอน	๑๑๘	๘๖.๑๓
รวม	๑๓๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๓๗ รูป/คน แยกเป็นผู้บริหารจำนวน ๑๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘๗ ครูผู้สอนจำนวน ๑๑๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๑๓

๔.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษาโดยหาความถี่และค่าร้อยละซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน ๑๓๗ รูป/คน ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
๑.๑ ปริญญาตรี	๑๒๐	๘๗.๖๐
๑.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๑๗	๑๒.๔๐
รวม	๑๓๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๓๗ รูป/คน แยกเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๒๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๖๐ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ๑๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๐

๔.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ประสบการณ์ทำงาน โดยหาความถี่และค่าร้อยละซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน ๑๓๗ รูป/คน ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ ๔.๓

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงาน		
๑.๑ ระยะเวลา ๑-๕ ปี	๕๒	๓๗.๙๖
๑.๒ ระยะเวลา ๖-๑๐ ปี	๓๗	๒๗.๐๐
๑.๔ ระยะเวลา ๑๑ ปีขึ้นไป	๔๘	๓๕.๐๔
รวม	๑๓๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๓๗ รูป/คน แยกเป็นประสบการณ์ทำงาน ๑-๕ ปี จำนวน ๕๒ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙๖ ระยะเวลา ๖-๑๐ ปี จำนวน ๓๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๐ ระยะเวลา ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๔

๔.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามลำดับดังนี้

๔.๒.๑ การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยภาพรวมและรายด้าน ปรากฏตามตารางที่ ๔.๔ – ๔.๘

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับภาวะผู้นำ			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับที่
๑	ภาวะผู้นำตามหลักทาน	๓.๘๖	๐.๗๙	มาก	๑
๒	ภาวะผู้นำตามหลักปิยวาจา	๓.๘๔	๐.๘๒	มาก	๒
๓	ภาวะผู้นำตามหลักอิตถจริยา	๓.๘๑	๐.๗๖	มาก	๓
๔	ภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตตา	๓.๗๘	๐.๗๙	มาก	๔
	โดยภาพรวม	๓.๘๒	๐.๗๙	มาก	

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ($\bar{X} = ๓.๘๒$) ($SD = ๐.๗๙$) และรายด้านที่มีภาวะผู้นำในระดับมาก โดยด้านที่มีภาวะผู้นำในระดับสูงสุด คือ ภาวะผู้นำตามหลักทาน ($\bar{X} = ๓.๘๖$) , ($SD = ๐.๘๒$) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำตามหลักปิยวาจา ($\bar{X} = ๓.๘๔$) , ($SD = ๐.๘๒$) และ ภาวะผู้นำตามหลักอิตถจริยา ($\bar{X} = ๓.๘๑$) ($SD = ๐.๗๖$) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตตา ($\bar{X} = ๓.๗๘$) ($SD = ๐.๗๙$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ภาวะผู้นำตามหลักทาน โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับภาวะผู้นำ			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับที่
๑	ผู้บริหาร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่ อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตามโอกาสสมควร (อามิสทาน)	๓.๙๐	๐.๗๓	มาก	๑
๒	ผู้บริหารสอนงานหรือแนะนำให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์ ตามโอกาสสมควร (ธรรมทาน)	๓.๘๗	๐.๘๐	มาก	๓
๓	ผู้บริหารให้โอกาสในการแก้ไข หรือปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของ บุคลากร อย่าง ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ (อภัยทาน)	๓.๘๓	๐.๘๒	มาก	๗

๔	ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ให้กับบุคลากรตามความเหมาะสมแต่ละตำแหน่ง เช่น การฝึกอบรม สัมมนา	๓.๘๔	๐.๗๖	มาก	๖
๕	ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ และแบ่งปันในเรื่องการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาค	๓.๘๕	๐.๘๑	มาก	๕
๖	ผู้บริหารจัดให้มีและส่งเสริมบุคลากรในด้านสวัสดิการ	๓.๘๖	๐.๗๘	มาก	๔
๗	ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเสมอ	๓.๘๘	๐.๘๐	มาก	๒
โดยภาพรวม		๓.๘๖	๐.๗๙	มาก	

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักทาน โดยภาพรวม ($\bar{X} = ๓.๘๖$), ($SD = ๐.๗๙$) และรายชื่อที่มีภาวะผู้นำในระดับมาก โดยด้านที่มีภาวะผู้นำในระดับสูงสุด คือ ผู้บริหาร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตามโอกาสสมควร (อามิสทาน) ($\bar{X} = ๓.๙๐$), ($SD = ๐.๗๓$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๘$), ($SD = ๐.๘๐$) ผู้บริหารสอนงานหรือแนะนำให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์ ตามโอกาสสมควร (ธรรมทาน) ($\bar{X} = ๓.๘๗$), ($SD = ๐.๘๐$) ผู้บริหารจัดให้มีและส่งเสริมบุคลากรในด้านสวัสดิการ ($\bar{X} = ๓.๘๖$), ($SD = ๐.๗๘$) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารให้โอกาสในการแก้ไข หรือปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของ บุคลากร อย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ (อภัยทาน) ($\bar{X} = ๓.๘๓$), ($SD = ๐.๘๒$)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ภาวะผู้นำตามหลักปิยวาจา โดยรวมและรายชื่อ

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับภาวะผู้นำ			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับที่
๑	ผู้บริหารใช้คำพูดที่กล่าวด้วยเมตตาจิต แสดงความจริงใจ และมีความปรารถนาดีเสมอ	๓.๗๘	๐.๗๙	มาก	๖
๒	ผู้บริหารใช้คำพูดที่มีประโยชน์ มีเหตุผล และกล่าวถูกกาลเทศะ	๓.๙๐	๐.๘๓	มาก	๑
๓	ผู้บริหารชี้แจงนโยบายในเรื่องต่างๆ แก่บุคลากรโดยใช้คำพูดที่สุภาพ อ่อนโยน อย่างเหมาะสม	๓.๘๙	๐.๘๖	มาก	๒
๔	ผู้บริหารกล่าวยกย่อง หรือชมเชย บุคลากรที่	๓.๘๗	๐.๘๗	มาก	๔

	ประสบผลสำเร็จในการ ปฏิบัติงานด้วยความ จริงใจ และด้วยความยินดีเสมอ				
๕	ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้คำพูด ที่สื่อความหมายถึงการดูถูก และทำร้ายจิตใจ ต่อบุคลากร	๓.๘๘	๐.๙๐	มาก	๓
๖	ผู้บริหารไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หยาบคาย ทำ ให้บุคลากรเป็นทุกข์ใจ	๓.๗๑	๐.๗๑	มาก	๗
๗	ผู้บริหารใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความ สามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช่ คำพูดส่อเสียด หรือ คำกล่าวที่เพ้อเจ้อ	๓.๘๖	๐.๘๑	มาก	๕
	โดยภาพรวม	๓.๘๔	๐.๘๒	มาก	

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ด้านหลัก
ปิยวาจา โดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.84$), ($SD = 0.82$) และรายชื่อที่มีภาวะผู้นำในระดับมาก โดย
ด้านที่มีภาวะผู้นำในระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารใช้คำพูดที่มีประโยชน์ มีเหตุผล และกล่าวถูกกาลเทศะ ($\bar{X} = 3.90$), ($SD = 0.83$) รองลงมาคือ ผู้บริหารชี้แจงนโยบายในเรื่องต่างๆ แก่บุคลากรโดยใช้
คำพูดที่สุภาพ อ่อนโยน อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.89$) ($SD = 0.86$) และผู้บริหารไม่กล่าววาจา
ล่วงเกิน หรือใช้คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูก และทำร้ายจิตใจต่อบุคลากร ($\bar{X} = 3.88$), ($SD = 0.90$) ผู้บริหารกล่าวยกย่อง หรือชมเชย บุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในการ ปฏิบัติงานด้วยความ
จริงใจ และด้วยความยินดีเสมอ ($\bar{X} = 3.87$), ($SD = 0.87$) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหาร
ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หยาบคาย ทำให้บุคลากรเป็นทุกข์ใจ ($\bar{X} = 3.71$), ($SD = 0.71$)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
หลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ภาวะผู้นำตามหลักอรรถจริยา โดยรวมและรายชื่อ

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตาม หลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับภาวะผู้นำ			
		$\bar{X}$	S.D	แปรผล	อันดับที่
๑	ผู้บริหารบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือบุคลากร และผู้อื่นเสมอ ตามโอกาส สมควร	๓.๘๙	๐.๙๐	มาก	๒
๒	ผู้บริหารช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดย ไม่หวังผลตอบแทน	๓.๘๐	๐.๘๓	มาก	๕
๓	ผู้บริหารร่วมช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ และ กระตือรือร้น	๓.๘๗	๐.๙๑	มาก	๓
๔	ผู้บริหารส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรมใน	๓.๘๑	๐.๗๙	มาก	๔

	เรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ บุคลากรในสถานศึกษา และผู้อื่น โดยทำตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี				
๕	ผู้บริหารส่งเสริมการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ และทักษะ ให้กับบุคลากรในตำแหน่งงานต่างๆ	๓.๗๘	๐.๘๓	มาก	๖
๖	ผู้บริหารมีความยินดีที่จะช่วยเหลือบุคลากรอย่างเสมอภาค	๓.๙๑	๐.๘๗	มาก	๑
๗	ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถของ บุคลากร ตามความเหมาะสม	๓.๖๔	๐.๘๙	มาก	๗
	โดยภาพรวม	๓.๘๑	๐.๘๖	มาก	

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ด้านหลักอรรถจริยา โดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.81$) ($SD = 0.86$) และรายชื่อที่มีภาวะผู้นำในระดับมาก โดยด้านที่มีภาวะผู้นำในระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความยินดีที่จะช่วยเหลือบุคลากรอย่างเสมอภาค ($\bar{X} = 3.91$) ($SD = 0.78$) รองลงมาคือ ผู้บริหารบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือบุคลากร และผู้อื่นเสมอ ตามโอกาส สมควร ($\bar{X} = 3.89$) ($SD = 0.90$) และ ผู้บริหารร่วมช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ และ กระตือรือร้น ($\bar{X} = 3.87$) ($SD = 0.91$) ผู้บริหารช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ($\bar{X} = 3.80$) ($SD = 0.83$) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถของ บุคลากร ตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.64$) ($SD = 0.89$)

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตตา โดยรวมและรายชื่อ

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับภาวะผู้นำ			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับที่
๑	ผู้บริหารวางตนเสมอต้นเสมอปลาย กับบุคลากรทุกคน	๓.๘๖	๐.๙๔	มาก	๑
๒	ผู้บริหารปฏิบัติตนในฐานะผู้บริหารได้อย่างเหมาะสม	๓.๗๒	๐.๘๙	มาก	๕
๓	ผู้บริหารปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นกันเอง	๓.๘๔	๐.๙๙	มาก	๓

๔	ผู้บริหารไม่ถือตัว และไม่ใช้อารมณ์ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับ บุคลากรและผู้อื่น	๓.๘๕	๐.๙๗	มาก	๒
๕	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำ	๓.๘๐	๐.๙๒	มาก	๔
๖	ผู้บริหารร่วมทุกข์-ร่วมสุข เพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุข ร่วมกัน	๓.๖๖	๐.๙๓	มาก	๗
๗	ผู้บริหารปฏิบัติงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง	๓.๗๑	๐.๘๘	มาก	๖
	โดยภาพรวม	๓.๗๘	๐.๗๙	มาก	

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ด้านหลักสมานัตตตา โดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.78$), ($SD = 0.78$) และรายชื่อที่มีภาวะผู้นำในระดับมาก โดยด้านที่มีภาวะผู้นำในระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารวางตนเสมอต้นเสมอปลาย กับบุคลากรทุกคน ($\bar{X} = 3.86$), ($SD = 0.94$) รองลงมาคือ ผู้บริหารไม่ถือตัว และไม่ใช้อารมณ์ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับ บุคลากรและผู้อื่น ($\bar{X} = 3.85$), ($SD = 0.97$) และผู้บริหารปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นกันเอง ($\bar{X} = 3.84$), ($SD = 0.99$) ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำ ($\bar{X} = 3.80$), ($SD = 0.92$) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารร่วมทุกข์-ร่วมสุข เพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุข ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.66$), ($SD = 0.93$)

๔.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

๑. ด้านทาน ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษา ควรมีการแจกวัตถุ ทานต่างๆเมื่อสิ้นปีการศึกษา เช่น การให้โบนัส หรือของรางวัลเล็กๆน้อยๆเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน

๒. ด้านปิยวาจา คำพูดของผู้นำสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน หรือสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานเสียขวัญกำลังใจจนสามารถลาออกได้ หลักการพูดในที่ทำงานหรือในองค์กรของผู้นำให้ ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกดีมีมิตรต่อกัน

๓. ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารไม่เห็นประโยชน์ส่วนตน ควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารต้องรู้จักสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถของ บุคลากร ตามความเหมาะสมหรือมีความยินดีที่จะช่วยเหลือบุคลากรอย่างเสมอภาคในทุกๆด้าน

๔. ด้านสมานัตตตา ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำไม่ถือตัว และไม่ใช้อารมณ์ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับ บุคลากรและผู้อื่นร่วมทุกข์-ร่วมสุข

เพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุข ร่วมกันปฏิบัติงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง ผู้บริหารขาดความรู้ในด้านการบริหารสถานศึกษาเนื่องจากส่วนใหญ่แล้วผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มาจากการเลือกของเจ้าอาวาส หรือเจ้าอาวาสเป็นผู้อำนวยการเองซึ่งยังขาดความรู้ในด้านการบริหารการศึกษา ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมแก่ภาวะผู้นำอย่างแท้จริง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

๑) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร มีทั้งหมด ๒๐ โรงเรียนจำนวน ๑๓๗ รูป/คน แยกเป็นผู้บริหาร จำนวน ๑๙ รูป/คน ครูผู้สอนจำนวน ๑๑๘ รูป/คน แยกเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๒๐ รูป/คน ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ๑๗ รูป/คน ประสบการณ์ทำงาน ๑-๕ ปี จำนวน ๕๒ รูป/คน ระยะเวลา ๖-๑๐ ปี จำนวน ๓๗ รูป/คน ระยะเวลา ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๘ รูป/คน

๒) วิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี แบ่งตามภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ ๑.ด้านทาน ๒. ด้านปิยวาจา ๓. ด้านอัตถจริยา ๔. ด้านสมานัตตตา

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกล่าวตามลำดับ คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลกาวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของประชากร

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มี ๒๐ โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนวัดโสมนัสสันตยาราม, โรงเรียนวัดศรีสะอาด,โรงเรียนประสาทคณานุกิจวิทยา,โรงเรียนอุดรทิศวิทยา , โรงเรียนวัดสว่างสามัคคี โรงเรียนวัดศิริมงคล , โรงเรียนวัดบุรพา , โรงเรียนวัดโคเขตตาราม, โรงเรียนวัดศรีชมชื่น โรงเรียนวัดศรีนทรवास, โรงเรียนวัดศรีสวาท, โรงเรียนวัดมัชฌิมवास , โรงเรียนวัดศรีสุธาทิพย์ โรงเรียนวัดมัชฌิมบุรี, โรงเรียนวัดสังคาว , โรงเรียนวัดศรีนคราราม , โรงเรียนวัดดงคำ, โรงเรียนห้วยทรายวิทยา , โรงเรียนสวสดีวิทยา , โรงเรียนวัดอุดมอินทรวาส จากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน ๑๓๗ รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๓๗ รูป/คน แยกเป็นผู้บริหาร จำนวน ๑๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘๗ ครูผู้สอนจำนวน ๑๑๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๑๓

ด้านระดับการศึกษาพบว่า มีผู้จบระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๒๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๖๐ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ๑๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๐

ด้านประสบการณ์ทำงานแยกประสบการณ์ทำงาน ๑-๕ ปี จำนวน ๕๒ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙๖ ระยะเวลา ๖-๑๐ ปี จำนวน ๓๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๐ ระยะเวลา ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๔

๕.๑.๒ วิเคราะห์ เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ภาพรวม ($\bar{X}$ = ๓.๘๒) (SD = ๓.๗๙) และรายด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีภาวะผู้นำในระดับสูงสุด คือ ภาวะผู้นำตามหลักทาน ($\bar{X}$ = ๓.๘๖), (SD = ๐.๘๒) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำตามหลักปิยวาจา ($\bar{X}$ = ๓.๘๔), (SD = ๐.๘๒) และ ภาวะผู้นำตามหลักอรรถจริยา ($\bar{X}$ = ๓.๘๑) (SD = ๐.๗๖) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตา ($\bar{X}$ = ๓.๗๘) (SD = ๐.๗๙) ซึ่งมีรายละเอียดตามรายด้าน ตามลำดับดังต่อไปนี้

๑) ด้านการใช้หลักทาน เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักทานของผู้บริหารทุกข้ออยู่ในระดับมาก ๓ อันดับแรก คือ

๑.๑) ผู้บริหาร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตามโอกาสสมควร (อามิสทาน)

๑.๒) ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเสมอ

๑.๓) ผู้บริหารสอนงานหรือแนะนำให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์ ตามโอกาสสมควร (ธรรมทาน)

๒) ด้านการใช้หลักปิยวาจา เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักปิยวาจาของผู้บริหารทุกข้ออยู่ในระดับมาก ๓ อันดับแรก คือ

๒.๑) ผู้บริหารใช้คำพูดที่มีประโยชน์ มีเหตุผล และกล่าวถูกกาลเทศะ

๒.๒) ผู้บริหารชี้แจงนโยบายในเรื่องต่างๆ แก่บุคลากรโดยใช้คำพูดที่สุภาพ อ่อนโยน อย่างเหมาะสม

๒.๓) ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูก และทำร้ายจิตใจต่อบุคลากร

๓) ด้านการใช้หลักสมานัตตา เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตาของผู้บริหารทุกข้ออยู่ในระดับมาก ๓ อันดับแรก คือ

๓.๑) ผู้บริหารวางตนเสมอต้นเสมอปลาย กับบุคลากรทุกคน

๓.๒) ผู้บริหารไม่ถือตัว และไม่ใช้อารมณ์ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับ บุคลากรและ
ผู้อื่น

๓.๓) ผู้บริหารปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นกันเอง

๕.๑.๓ ปัญหาในเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้

๑) ปัญหาด้านทาน เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี พบว่า
ผู้บริหารให้โอกาสในการแก้ไข หรือปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของ บุคลากร อย่างยืดหยุ่นได้ตาม
สถานการณ์และ ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ให้กับบุคลากรตามความ เหมาะสมแต่ละ
ตำแหน่ง เช่น การฝึกอบรม สัมมนาไม่น้อย

๒) ปัญหาด้านปิยวาจา เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี พบว่า
ผู้บริหารไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หยาดคาย ทำให้บุคลากรเป็นทุกข์ใจและผู้บริหารใช้คำพูดที่กล่าวด้วย
เมตตาจิต แสดงความจริงใจ และมีความปรารถนาดีเสมอ

๓) ปัญหาด้านอิตถจริยา เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี พบว่า
ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถของ บุคลากร ตามความเหมาะสม
และผู้บริหารส่งเสริมการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ และทักษะ ให้กับบุคลากรใน
ตำแหน่งงานต่างๆน้อย

๔) ปัญหาด้านสมานัตตตา เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานีพบว่า
ผู้บริหารร่วมทุกข์-ร่วมสุข เพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุข ร่วมกันและผู้บริหารปฏิบัติงาน
ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคห
วัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

๑) ภาวะผู้นำด้านหลักทานของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ
ศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารควรให้โอกาสในการแก้ไข หรือ
ปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของ บุคลากร อย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์และ ผู้บริหารควร
ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรตามความเหมาะสมแต่ละตำแหน่ง เช่น การฝึกอบรม
สัมมนาเพิ่มมากขึ้น

๒) ภาวะผู้นำด้านหลักปียาจาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารไม่ควรใช้คำพูดสื่อเสียดยาบคาย จนทำให้บุคลากรเป็นทุกข์ใจควรพูดส่งเสริมให้กำลังใจแก่บุคลากรใช้คำพูดที่กล่าวด้วยเมตตาจิต แสดงความจริงใจ และมีความปรารถนาดีเสมอ

๓) ภาวะผู้นำด้านหลักอรรถจริยาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถของ บุคลากร ตามความเหมาะสมและผู้บริหารควรส่งเสริมการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ และทักษะ ให้กับบุคลากรในตำแหน่งงานต่างๆเพิ่มมากขึ้น

๔) ภาวะผู้นำด้านหลักสมานัตตตาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารต้องร่วมทุกข์-ร่วมสุข เพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำไม่ถือตัว และไม่ใช้อารมณ์ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับ บุคลากรและผู้อื่น ร่วมปฏิบัติงานต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจมาทำการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ อภิปรายผลการศึกษาภาวะผู้นำ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

๑) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านหลักทาน ผู้บริหารมีความ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่ อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตามโอกาสสมควร (อามิสทาน)รองลงมาคือ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเสมอผู้บริหารสอนงานหรือแนะนำให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์ ตามโอกาสสมควร (ธรรมทาน)ในระดับมากเช่นกัน รวมถึงผู้บริหารจัดให้มีและส่งเสริมบุคลากรในด้านสวัสดิการให้ความช่วยเหลือและแบ่งปัน เรื่องการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาคซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมที่กล่าวไว้ของ ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ หลักสงเคราะห์ หรือ เรื่องการสงเคราะห์กันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการให้เสียสละ มีลักษณะพฤติกรรมที่รู้จักแบ่งปัน ยินดีในความสุขของผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไกล่เกลี่ยความแตกแยกในหมู่คณะ บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง ได้กล่าวถึงหลักทานไว้ว่า ทาน คือ การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน พระพุทธเจ้ามุ่งที่ธรรมทานมากกว่า อมิสทาน (สงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของ) ธรรมทาน ให้การช่วยเหลือแนะนำ ในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ชี้ช่องทางให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภาพร เหล่าพรมมา ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น พบว่า (๑) การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมให้ความเห็น อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาหลายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ๑.การใช้หลักทาน, ๒.การใช้หลักปิยวาจา, ๓.การใช้หลักอหิงสา และ, ๔.การใช้หลักสมานัตตา ตามลำดับ

๒) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักสมานัตตตามีการปฏิบัติ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารยังขาดการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำไม่ถือตัว ไม่ใช้อารมณ์ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับบุคลากรและผู้อื่น ขาดการร่วมปฏิบัติงานต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง ควรมีการประสานงานกับบุคลากรด้วยมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเป็นผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) ได้กล่าวว่าถึงหลัก สมานัตตา ไว้ว่า สมานัตตา หมายถึง การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้ง ผู้ร่วมงานทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงานขึ้นมาได้ นั่นคือถือคติว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วม สุข” นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตนเอง ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่ง ของตน นักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้น ไม่ใช่หนีเอาตัวรอดตามลำพังและสอดคล้องใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของ พิณัญบุหงา แสงศรีธรรมะกุล ได้ศึกษา “ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร” พบว่า อยู่ในระดับมาก ๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๔ อันดับได้แก่ด้านปิยวาจาในระดับมากที่สุด ด้านทาน ด้านสมานัตตา และด้านอหิงสามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒) การเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ๓) การศึกษา พบว่า ด้านทาน ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรด้านสวัสดิการต่างๆ รางวัลคำชมเชยให้ผู้ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจช่วยเหลือ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์อย่างเหมาะสม ต่อการปฏิบัติงานเสมอ ด้านปิยวาจา บุคลากร ควรควบคุมวุฒิภาวะทางอารมณ์และพูดไปในทางสร้างสรรค์ เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ด้านอหิงสา ควรจะให้การสนับสนุนการทำงาน และกิจกรรมต่างๆ ด้วยความกระตือรือร้น ด้านสมานัตตา ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนเป็นกลางกับผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติมาตรฐานเดียวโปร่งใส ยุติธรรม เท่าเทียมกันเสมอ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง จากผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี ซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงนโยบาย

๑) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักทาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยการจัดการอบรมให้ผู้บริหารสถานศึกษา

๒) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักปิยวาจา ผู้บริหารควรใช้คำพูดที่มีประโยชน์ มีเหตุผล และกล่าวถูกกาลเทศะ ผู้บริหารควรให้การยกย่องหรือชมเชยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จด้วยความจริงใจ

๓) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักอัตถจริยา ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมแก้ไขปัญหาด้านต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจและกระตือรือร้น ผู้บริหารควรมีความยินดีที่จะช่วยเหลือบุคลากรอย่างเสมอภาค และควรสนับสนุนการเลื่อนขั้นตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถของบุคลากรตามความเหมาะสม

๔) ด้านสมานัตตา ผู้บริหารควรวางตนเสมอต้นเสมอปลายกับบุคลากรทุกคน ผู้บริหารควรปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นกันเอง ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทผู้นำ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในจังหวัดอื่น

๒) ควรศึกษาภาวะผู้นำภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานีหรือจังหวัดอื่น

๓) ควรศึกษาภาวะผู้นำภาวะผู้นำตามหลักธรรมอื่นๆ ของผู้บริหารสถาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานีหรือจังหวัดอื่น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ: Stephen Robbins

กรมการศาสนา. เอกสารสำหรับใช้ประกอบการพิจารณา เรื่องการศึกษาของคณะสงฆ์.
กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๒๑.

กวี วงศ์พุม. ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เสริมวิชาชีพฯ, ๒๕๓๙.

กวี วงศ์พุม. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๓๕.

กองพุทธศาสนศึกษา. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. การประเมินผลโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕.

กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการปฏิบัติงานการอนุญาตจัดตั้งและ
ขยายชั้นเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา.

การสร้างความรู้ความผูกพันของพนักงานด้วยวิถีพุทธ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://humanrevod.wordpress.com/tag/สังคหวัตถุ๔/> ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๖.

เครชชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970). อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์
ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๔.

เครชชีและมอร์แกน. อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๙ กรุงเทพมหานคร: บริษัท
สุวีริยาสาส์น จำกัด, ๒๕๕๔.

ติน ปรัชญาพฤทธิ. ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ใน
องค์การหน่วยที่ ๑๑ (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗).

เนตรพัฒนา ยาวีราช. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเซ็นทรัลเอนกเพรส, ๒๕๓๗.

เนตรพัฒนา ยาวีราช. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัททริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๖.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ ๙ กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น
จำกัด, ๒๕๕๖.

ประเวศ วะสี. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.

ปิ่น มุทุกันต์. พุทธวิธีครองใจคน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๖.

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล. “ การวิจัยแบบประสม: ทางสายกลางของการวิจัย ” การออกแบบการ
วิจัย กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕.

พรทิพย์ อัยยิมาพันธ์. ๒๕๔๗. Leadership for Organizational Effectiveness. การบริหารคน. ปีที่
๒๔ ฉบับที่ ๓ (๒๕๕๖).

- พระเทพวรมณี ประยุทธ์ ปยุตโต .๒๕๓๙ .**ธรรมบุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- พระธรรมโกศาจารย์ ประยุทธ์ ธรรมจิตโต. **พุทธวิธีบริหาร**. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระธรรมโกศาจารย์ ประยุทธ์ ธรรมจิตโต. **พุทธวิธีบริหาร**.พิมพ์พิเศษ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๙.
- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. **ภาวะผู้นำ:ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา. ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. **ธรรมบุญชีวิต ฉบับชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน บัณฑิตธรรม, ๒๕๕๐.
- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. **ภาวะผู้นำ:ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๖.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่๒ พ.ศ ๒๕๕๕ และ ฉบับที่๓ พ.ศ ๒๕๕๓ ออนไลน์ แหล่งที่มา:www.sesa10.go.th ๔ กันยายน ๒๕๕๕.
- พระราชวรมณี. ประยุทธ์ ปยุตโต. **การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- พิชิต เทพวรรณ. **A-Z เครื่องมือการจัดการทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๕๕.
- พุทธทาสภิกขุ. **พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต**. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๒๕.
- ยงยุทธ เกษสาคร.**ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม**. (กรุงเทพมหานคร: เอสแอนด์ เจ กราฟฟิค, ๒๕๕๔.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. ๒๕๔๔. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : ธนธัชการพิมพ์ จำกัด.
- ล้วน สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาศาสตร์ จำกัด, ๒๕๓๘.
- วิชัย ธรรมเจริญ. **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา ลาตพรวี, ๒๕๔๑.
- วิเชียร วิทยอดม. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร:บริษัท ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๐.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ.องค์การและการจัดการ.กรุงเทพมหานคร:ดวงกมลสมัย,๒๕๔๒
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารและพฤติกรรมองค์กร**.
- สาคร สุขศรีวงศ์. การจัดการ: **จากมุมมองของนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- สาคร สุขศรีวงศ์. การจัดการ: **จากมุมมองของนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- สาโรจน์ โอพิทักษ์ชิน, **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร: เพื่อสร้าง และรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น**, กรุงเทพมหานคร: ซีวีแอลการพิมพ์จำกัด,๒๕๕๔.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.สภาพและปัญหาการบริหารการศึกษาและการศึกษาขั้น

พื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร.วิ.ที.ซี,๒๕๔๕.

ลีปนันท เกตุทัตต์. “ วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง.” ใน ผู้นำ,สงวน นิตยารัมภพงศ์ และ
สุทธิลักษณ์ สติตะศิริบรรณาธิการ, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๑.

เสน่ห์ จัยโต. วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ผู้นำยุคใหม่. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช,
๒๕๕๑.

เสนาะ ตีเยาว์.หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

ไสว มาลาทอง. คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. ๒๕๕๒.

อนิวัช แก้วจำนงค์.หลักการจัดการ.พิมพ์ครั้งที่๔. สงขลา:ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ,๒๕๒๖.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

กอบแก้ว ดุลจำนงค์.” ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีมหาวิทยาลัยเอกชน:ศึกษากรณีมหาวิทยาลัย รังสิต”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

นิภาพร เหล่าพรมมา “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่๗ ในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดขอนแก่น”,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตมหาวิทยาลัย
: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ประทีป บินชัย. “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของ ผู้บริหาร
สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ดุษฎีบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
นเรศวร, ๒๕๕๖.

ปิยะบุตร รัชวงศ์ “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ๔วิทยาลัยอาชีวศึกษา
สระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย,
๒๕๕๗.

พระครูภัทรธรรมคุณ “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหม วิหาร๔ โรงเรียน
มัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,
(สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พินัญบุหงา แสงศรีธรรมกุล. ๒๕๕๕. ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

วันทนา เนาว์วัน “การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติ
ธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่๓” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย,
๒๕๕๘.

วิมล จันทร์แก้ว. “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕.

วีรวัฒน์ รอดสุโข. “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ” **วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐,

สุรัชณี เคนสุโพธิ์. “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของนักบริหารงานเทศบาล”ดุษฎี บัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย. (บัณฑิตวิทยาลัย: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖ .

อนุชิต วรรณสุทธิ.” การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในอนาคต”**รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย:สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๘.

๒. ภาษาอังกฤษ

Barabara kelleman.(ed), Leadership as aaPolitical Act,in Leadership Multidiscitivs,(New Jersey: Prentice-Hall,1984),

Gareth Jones and Jennifer M.George, Contemporary Management, 5thed., International Edition, New York: McGraw-Hill., 2009,.

Hodge Billey J. & Herbert J.Johnson, Management and Organization Behavior, (Newnyork: John Willey & Sons,1970). pp. 255-259.

Key &Case Newstrom, J. W. and K. Davis. Organizational Behavior: Human Behavior at Work (Nineth Edition). New York: McGRAW-Hill.

Luthans, F. Organizational Behavior. Singapore: McGraw-Hill Book Co-Singapore. 1992a.

Normond L.Frigon, Sr.& Harry K. Jackson, Jr,The Leader : Developing the Skill & Personal Qualities You Need to Lead Effectively, (New York: American Management Association, 1996),

Ralph M. Stogdill, Leadership, Membership and Organization, (Psychological Bulletin: January 1950),

Ralph M. Stogdill,Personal Factor Associated with Leadership Survey of Literature in leadership.(Marryland penguin Books,1967),

Raymond J. Burdy. Fundermental of Leadership Reading, (Masschusetts Addison:
 Wesley Publishing Co., 1967),
 Rensis Likert, The human Organization, (New York : Mc Graw Hill, 1967),

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง: ๑. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๒. สาระสำคัญของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตามหลักสังคหวัตถุ ๔

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

๓. ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อ ทุกตอน ในการแปรผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะแปลผลโดยภาพรวมทั่วไป อีกทั้งคำตอบของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้น การตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่ผลเสียหายนะต่อท่าน หรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด เพราะผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับข้อมูลจริงของท่าน

(๑) สถานภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษา
ครูผู้สอน

(๒) เพศ

☐ หญิง

(๓) วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

(๔) ประสบการณ์การทำงาน

☐ ๑ - ๕ ปี

☐ ๖ - ๑๐ ปี

☐ ๑๑ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง: จงเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็น ที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่าน ตามความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

๓ หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

๑ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	ภาวะผู้นำด้านทาน					
๑	ผู้บริหาร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตามโอกาสสมควร (อามิสทาน)					
๒	ผู้บริหารสอนงานหรือแนะนำให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์ ตามโอกาสสมควร (ธรรมทาน)					
๓	ผู้บริหารให้โอกาสในการแก้ไข หรือปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของบุคลากร อย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ (อภัยทาน)					

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	ภาวะผู้นำด้านทาน (ต่อ)					
๔	ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ให้กับบุคลากรตามความเหมาะสมแต่ละตำแหน่ง เช่น การฝึกอบรม สัมมนา					
๕	ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ และแบ่งปันในเรื่องการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาค					
๖	ผู้บริหารจัดให้มีและส่งเสริมบุคลากรในด้านสวัสดิการ					
๗	ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเสมอ					
	ภาวะผู้นำด้านปิยวาจา					
๘	ผู้บริหารใช้คำพูดที่กล่าวด้วยเมตตาจิต แสดงความจริงใจ และมีความปรารถนาดีเสมอ					
๙	ผู้บริหารใช้คำพูดที่มีประโยชน์ มีเหตุผล และกล่าวถูกกาลเทศะ					
๑๐	ผู้บริหารชี้แจงนโยบายในเรื่องต่างๆ แก่บุคลากรโดยใช้คำพูดที่สุภาพ					

	อ่อนโยน อย่างเหมาะสม					
๑๑	ผู้บริหารกล่าววักย่อง หรือชมเชย บุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และด้วยความยินดีเสมอ					
๑๒	ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูก และทำร้ายจิตใจต่อบุคลากร					
๑๓	ผู้บริหารไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หยาดคาย ทำให้บุคลากรเป็นทุกข์ใจ					
๑๔	ผู้บริหารใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ					
	ภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา					
๑๕	ผู้บริหารบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือบุคลากร และผู้อื่นเสมอ ตามโอกาสสมควร					

ข้อ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับความคิดเห็น				
	ภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา (ต่อ)					
๑๖	ผู้บริหารช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน					
๑๗	ผู้บริหารร่วมช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ และกระตือรือร้น					
๑๘	ผู้บริหารส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ บุคลากรในสถานศึกษา และผู้อื่น โดยทำตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี					
๑๙	ผู้บริหารส่งเสริมการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ และทักษะให้กับบุคลากรในตำแหน่งงานต่างๆ					
๒๐	ผู้บริหารมีความยินดีที่จะช่วยเหลือบุคลากรอย่างเสมอภาค					
๒๑	ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถของบุคลากร ตามความเหมาะสม					
	ภาวะผู้นำด้านสมานัตตตา					
๒๒	ผู้บริหารวางตนเสมอต้นเสมอปลาย กับบุคลากรทุกคน					

๒๓	ผู้บริหารปฏิบัติตนในฐานะผู้บริหารได้อย่างเหมาะสม					
๒๔	ผู้บริหารปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นกันเอง					
๒๕	ผู้บริหารไม่ถือตัว และไม่ใช้อารมณ์ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับบุคลากรและผู้อื่น					
๒๖	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำ					
๒๗	ผู้บริหารร่วมทุกข์-ร่วมสุข เพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน					
๒๘	ผู้บริหารปฏิบัติงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

๑. ภาวะผู้นำด้านทาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ภาวะผู้นำด้านปิยวาจา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....

๔. ภาวะผู้นำด้านสมานัตตตา

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง: ๑. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

๒. โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ทุกข้อและขอให้ตอบตามความเป็นจริงเพื่อการถูกต้องและสมบูรณ์ของการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้แนวทางในการปรับปรุงการบริหาร

ตอนที่ ๑

๑. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ฉายา.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

๑.๑ ตำแหน่ง.....

๑.๒ วุฒิการศึกษา.....

ปริญญาตรี.....

สูงกว่าปริญญาตรี.....

๑.๓ ประสบการณ์การทำงาน.....

.....

๒. วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒

ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

๑. ท่านมีภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ อย่างไร

๑.๑ ระบุปัญหา

(ภาวะผู้นำด้านทาน)

.....
.....

(ภาวะผู้นำด้านปิยวาจา)

(ภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา)

(ภาวะผู้นำด้านสมานัตตา)

๑.๒ สาเหตุของปัญหา

(ภาวะผู้นำด้านทาน)

(ภาวะผู้นำด้านปิยวาจา)

(ภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา)

(ภาวะผู้นำด้านสมานัตตา)

๑.๓ การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา

(ภาวะผู้นำด้านทาน)

(ภาวะผู้นำด้านปิยวาจา)

(ภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา)

(ภาวะผู้นำด้านสมานัตตา)

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่าน ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ข.
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

๑. ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา)
วุฒิการศึกษา : กศ.ม.(การบริหารการศึกษา), กศ.บ.(เคมี) , ประ.ด (การบริหาร

- การศึกษา)
- ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
๒. ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา)
- วุฒิการศึกษา: ประ.ด.(บริหารการศึกษา), ศษ.ม.(บริหารการศึกษา), คบ. (สังคม
ศึกษา)
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ดร.สุนทร สายคำ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย)
- วุฒิการศึกษา: พธ.ด.(พุทธบริหารการศึกษา), ศษ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา),
ปว.ค. ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู, อส.บ. (วิศวกรรมไฟฟ้า)
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
๔. พระอธิการบุญช่วยโชติวิโส ดร., (ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรม)
- วุฒิการศึกษา: ประ.ด.(การบริหารการศึกษา), พธ.ม.(พระพุทธศาสนา),
ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา), ป.บัณฑิต.(วิชาชีพครู),
พธ.บ.(พระพุทธศาสนา)
- ตำแหน่ง: อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
๕. ผศ.ดร.ประยูร แสงใส (ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา)
- วุฒิการศึกษา : พ.ท.บ.(สังคมศึกษา), Ph.D (Education). M.A (Education),
NON-
Fomal (Education,Administration and Guidance
Psychology), P.G. Dip In jiournalism.
- ตำแหน่ง: อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
สังคมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ขอนแก่น

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๔๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๐

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร. สมปอง ชาสิ่งแก้ว

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูโสภณเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๔๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๐

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณาภิรักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๐

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร.

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุเมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๐

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร. สุนทร สายคำ

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๔๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ ว ๗๐

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.สังวาลย์ เพ็ญยะ

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณาภิรักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ภาคผนวก ง.

สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

ค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC : Index of Concurrence)

เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุดรธานี

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ ๑ ศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	คนที่ ๒ ศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	คนที่ ๓ ศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	คนที่ ๔ ศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	คนที่ ๕ ศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์		
ภาวะผู้นำด้านทาน							
๑.ผู้บริหาร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน ปัจจัย ๔ คือเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่ อยู่ อาศัย และยารักษาโรค ตามโอกาส สมควร (อามิสทาน)	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.ผู้บริหารสอนงานหรือแนะนำให้ บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์ ตามโอกาสสมควร (ธรรมทาน)	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.ผู้บริหารให้โอกาสในการแก้ไข หรือ ปรับปรุงการท างานที่ผิดพลาดของ บุคลากร อย่างยืดหยุ่นได้ตาม สถานการณ์ (อภัยทาน)	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาด้าน ความรู้ให้กับบุคลากรตามความ เหมาะสมแต่ละตำแหน่ง เช่น การ ฝึกอบรม สัมมนา	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ และแบ่ง บันในเรื่องการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการปฏิบัติงาน อย่างเสมอภาค	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.ผู้บริหารจัดให้มีและส่งเสริมบุคลากร ในด้านสวัสดิการ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ บุคลากรเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ภาวะผู้นำด้านปิยวาจา							
๘.ผู้บริหารใช้คำพูดที่กล่าวด้วยเมตตา จิต แสดงความจริงใจ และมีความ ปรารถนาดีเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					๑.๐๐	ใช้ได้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔	คนที่๑	คนที่๒	คนที่๓	คนที่๔	คนที่๕		
ภาวะผู้นำด้านปิยวาจา (ต่อ)							
๙.ผู้บริหารใช้คำพูดที่มีประโยชน์ มี เหตุผล และกล่าวถูกกาลเทศะ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐.ผู้บริหารชี้แจงนโยบายในเรื่องต่างๆ แก่บุคลากรโดยใช้คำพูดที่สุภาพ อ่อนโยน อย่างเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑.ผู้บริหารกล่าวยกย่อง หรือชมเชย บุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในการ ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และด้วย ความยินดีเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒.ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือ ใช้คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูก และทำร้ายจิตใจต่อบุคลากร	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓.ผู้บริหารไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หยาบ คาย ทำให้บุคลากรเป็นทุกข์ใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔.ผู้บริหารใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความ รัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช่ คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา							
๑๕.ผู้บริหารบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือ บุคลากร และผู้อื่นเสมอ ตามโอกาส สมควร	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖.ผู้บริหารช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความ เต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗.ผู้บริหารร่วมช่วยแก้ไขปัญหาด้าน ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ และ กระตือรือร้น	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘.ผู้บริหารส่งเสริมการมีคุณธรรม จริยธรรมในเรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ บุคลากรในสถานศึกษา และผู้อื่น โดย ทำตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ ๑ ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์	คนที่ ๒ ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์	คนที่ ๓ ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์	คนที่ ๔ ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์	คนที่ ๕ ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์		
๑๙.ผู้บริหารส่งเสริมการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ และ ทักษะ ให้กับบุคลากรในตำแหน่งงาน ต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐.ผู้บริหารมีความยินดีที่จะช่วยเหลือ บุคลากรอย่างเสมอภาค	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑.ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อน ตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถ ของ บุคลากร ตามความเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ภาวะผู้นำด้านสมานัตตตา							
๒๒.ผู้บริหารวางตนเสมอต้นเสมอปลาย กับบุคลากรทุกคน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓.ผู้บริหารปฏิบัติตนในฐานะผู้บริหาร ได้อย่างเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔.ผู้บริหารปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็น อย่างดี มีความเป็นกันเอง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕.ผู้บริหารไม่ถือตัว และไม่ใช้อารมณ์ ตนเป็นใหญ่ในการปฏิบัติตัวกับ บุคลากรและผู้อื่น	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖.ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมกับบทบาทของผู้นำ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗.ผู้บริหารร่วมทุกข์-ร่วมสุข เพื่อแก้ไข ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุข ร่วมกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘.ผู้บริหารปฏิบัติงานต่างๆ อย่าง สม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก จ.

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๖๕

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๒๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคุณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในกุศลเจตนาช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ ว ๖๕

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนคำตานาหนองกุ้ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในกุศลเจตนาช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสะอาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามผลการในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๖๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านช้าง

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมณีมุนี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูน เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบด้านลบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโสมนัสสันตยาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อไปให้ผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสะอาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประสาทมนานุกิจวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอุตรทิศวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๖๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสว่างสามัคคี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๘ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่องานหรือข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบูรพา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๙ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพัตร์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุเมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพัตร์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโคกเขตการาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีชมชื่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๔ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่องานหรือข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

หมายเลขการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๕๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิรินทรवास

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุเมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสาท

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมัชฌิมาวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุทธาพิทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๘ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมัมขมิบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๘ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังคาว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๙ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่องานหรือข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๖๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีนคราราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพพัทธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุนทรประดิษฐ์วิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยทรายวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๕ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสวสดีวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่องานหรือข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคงคำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๖ ชุด

ด้วย นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดอุดรธานี” โดยมี พระครูสุโมธานเขตคณาภิรักษ์,ดร. และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เดือนนพธ์ แก้วภูบาล (นิสิต) โทร. ๐๖๓ ๙๖๘ ๙๔๖๕

๑. รายละเอียด

๒. รายละเอียด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	: นางสาวเดือนนพธ์ แก้วภูบาล
เกิดเมื่อ	: วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ ๒๕๒๑
สถานที่เกิด	: บ้านเลขที่ ๑๐ หมู่ที่ ๘ บ้านคำตানা ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	: จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่โรงเรียนทุ่งฝนวิทยาคาร ตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี : จบปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยราช ภัฏอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี : ปัจจุบันกำลังศึกษาปริญญาโท สาขาพุทธบริหารการศึกษ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ประสบการณ์ทำงาน	: ปีพ.ศ ๒๕๔๗ – ๒๕๕๔ เป็นพนักงานบริษัท ฮิดาการิโซเคิลออฟ เอเชีย ในตำแหน่ง Personnel Training Depatment
สังกัดปัจจุบัน	: เป็นครูผู้สอนที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดศรีสวาท อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี
หมายเลขโทรศัพท์	: ๐๖๓ ๙๖๘๙๔๖๕ : : :